

กล่าวว่า เราศรัทธาในบางคน และปฏิเสธศรัทธาในบางคน และพวกเขาต้องการที่จะยึดเอาในระหว่างนั้น ซึ่งทางใดทางหนึ่งนั้น (150) คนเหล่านี้แหละคือผู้ปฏิเสธศรัทธาโดยแท้จริง และเราได้เตรียมไว้แล้ว ซึ่งการลงโทษที่ยังความอภัยแก่ผู้ปฏิเสธศรัทธาทั้งหลาย (151) และบรรดาผู้ที่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ และบรรดาเราะสูลของพระองค์ และมีได้แยกระหว่างคนหนึ่งคนใดในพวกเขา นั้น คนเหล่านี้แหละพระองค์จะทรงประทานแก่พวกเขาซึ่งรางวัลของพวกเขา และอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงอภัยโทษผู้ทรงเมตตาเสมอ (152)” (สุเราะฮ์อันนิซาอฺ อายะฮ์ที่ 150-152)

บรรดาเราะสูลและบรรดานบีที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงส่งลงมา นั้นมีมากมาย ซึ่งส่วนหนึ่งพระองค์ได้เอ่ยนามเอาไว้ให้เราทราบในอัลกุรอาน หรือโดยคำบอกเล่าของท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ และบางส่วนก็มิได้เอ่ยถึงดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَّن قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَّن لَّمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ﴾

(سورة غافر بعض من الآية : 78)

ความว่า “และโดยแน่นอน เราได้ส่งบรรดาเราะสูลมาก่อนหน้าเข้าบางคนในหมู่พวกเขา มีผู้ที่เราบอกเล่าแก่เจ้า และบางคนในหมู่พวกเขา มีผู้ที่เราได้บอกเล่าแก่เจ้า...” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 78 สุเราะฮ์ซุฮุร)

ในจำนวนบรรดาเราะสูลและนบีที่ถูกเอ่ยนามเอาไว้ในอัลกุรอานนั้นมี 25 ท่านด้วยกัน คือ อาดัม¹ อีดรีส² นูห³ ฮูด⁴ ศอและห์⁵ อิบรอฮีม⁶ ลูฏ⁷ อีสมาอีล⁸ อิสะฮาก⁹ ยะอฺกูบ¹⁰ ยูสุฟ¹¹ อัยยูบ¹² ซุอัยบ¹³ มูซา¹⁴ ฮารูน¹⁵ ซุลกิฟลี¹⁶ มุฮัมมัด¹⁷ คาวูด¹⁸ สุลัยมาน¹⁹ อิลยาส²⁰ อัลยะสะอ์²¹ ซะกะรียา²² ยะหฺยา²³ อีซา²⁴ และมุฮัมมัด ﷺ ²⁵

อนึ่ง ในบรรดาเราะสูลและนบีทั้งหลาย บางท่านถูกเทิดเกียรติจากอัลลอฮ์ ﷻ ให้มีฐานะที่ประเสริฐกว่าอีกท่านหนึ่ง ซึ่งตามทัศนะหรือมติของมุสลิมแล้วถือว่าบรรดาเราะสูลนั้นประเสริฐกว่าท่านนบี (al-Fauzan, 1998 : 203) และในระหว่างบรรดาเราะสูลเองก็มีความประเสริฐที่ลดหลั่นไม่เท่ากัน ส่วนที่มีความประเสริฐยิ่งในหมู่พวกเขาหรือที่เรียกว่า “อูลูลอฮมี” ทั้งหมดมี 5 ท่าน

-
- 1 สุเราะฮฺอาลิอิมรอน : 33
 - 2 สุเราะฮฺมัมบะฮ์ : 56
 - 3 สุเราะฮฺอัลอะหฺซาบ : 7
 - 4 สุเราะฮฺฮูด : 50
 - 5 สุเราะฮฺอัลอะฮฺรอฟ : 73
 - 6 สุเราะฮฺศอศอฟฟาต : 112
 - 7 สุเราะฮฺอัลอันกะบูต : 26 , สุเราะฮฺอัลอันบิยาอ์ : 74 , สุเราะฮฺศอศอฟฟาต : 133
 - 8 สุเราะฮฺศอศอฟฟาต : 112
 - 9 สุเราะฮฺศอศอฟฟาต : 112
 - 10 สุเราะฮฺศอศอฟฟาต : 112
 - 11 สุเราะฮฺยูสุฟ : 4
 - 12 สุเราะฮฺอัลอันบิยาอ์ : 83
 - 13 สุเราะฮฺอัลอะฮฺรอฟ : 88-89
 - 14 สุเราะฮฺศอศอฟฟาต : 112
 - 15 สุเราะฮฺอัลอันบิยาอ์ : 48
 - 16 สุเราะฮฺอัลอันบิยาอ์ : 85
 - 17 สุเราะฮฺศอศอฟฟาต : 87, 139
 - 18 สุเราะฮฺอัลอันบิยาอ์ : 78
 - 19 สุเราะฮฺอัลอันบิยาอ์ : 78
 - 20 สุเราะฮฺศอศอฟฟาต : 123
 - 21 สุเราะฮฺศอศอฟฟาต : 7, อีซซุรอ : 13, อัลกะฮฺฟี : 35
 - 22 สุเราะฮฺอัลอันบิยาอ์ : 89
 - 23 สุเราะฮฺอัลอันบิยาอ์ : 90
 - 24 สุเราะฮฺอัลบะเกาะเราะฮฺ : 136-137
 - 25 สุเราะฮฺอัลอะหฺซาบ : 7

(Ibn Abi al-‘Izz, 2000 : 424) คือ มุฮัมมัด นุหุ อิบรอฮีม มุซา อีซา عليه السلام ' สำหรับผู้ที่มีความประเสริฐที่สุดในบรรดา “อูลูลอฮมี” ทั้งหลายคือท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ (al-Shudhaihi, 1998 : 147) ซึ่งเป็นศาสนทูตท่านสุดท้ายในบรรดาเราะสุลและนบีทั้งหลาย หรือเป็นตราแห่งปวงนบี ซึ่งหลังจากท่านแล้ว จะไม่มีการแต่งตั้งศาสดาใด ๆ จากอัลลอฮ์ ﷻ อีก ดังปรากฏในอัลกุรอานที่ว่า

﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ ۗ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ

عَلِيمًا ﴿سورة الأحزاب الآية : 40﴾

ความว่า “มุฮัมมัดมิได้เป็นบิดาผู้ใดในหมู่บุรุษของพวกเขา แต่เป็นเราะสุลของอัลลอฮ์และคนสุดท้ายแห่งบรรดานบี และอัลลอฮ์นั้นทรงรอบรู้ทุกสิ่ง” (สุเราะฮ์ อัลอะหฺซาบ อายะฮ์ที่ 40)

ดังนั้น การศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูตของพระองค์นั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นจะเลือกศรัทธาเฉพาะบุคคลมิได้ ส่วนในเรื่องของการปฏิบัตินั้นก็ให้ยึดถือตามคัมภีร์ที่ประทานลงมาให้กับนบีนั้น ๆ และท่านเราะสุล ﷺ ก็ได้รับคัมภีร์อัลกุรอานเพื่อเป็นทางนำและเผยแผ่ให้กับประชาชาติของท่าน ฉะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชาติของท่านควรให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามคัมภีร์อัลกุรอานและคำสอนของเราะสุล ไม่ว่าจะเป็นการยึดมั่นหรือการปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติอิบาดะฮ์นั้น จำเป็นจะต้องมีแบบฉบับมาจากท่านศาสดา ถึงแม้จะมองว่าการทำนั้นเป็นสิ่งที่ดีงามก็ตาม หากว่าการปฏิบัตินั้นมีได้มีแบบฉบับมาจากท่านแล้ว การกระทำดังกล่าวก็มีถูกตอบรับจากอัลลอฮ์ ﷻ และเช่นเดียวกันในเรื่องของประเพณีการทำบุญ จะเห็นได้ว่าประเพณีการทำบุญที่ทำกันอยู่ในทุกวันนี้ บางอย่างมีแบบฉบับมาจากท่านศาสดาสามารถที่จะปฏิบัติได้ และบางอย่างมิได้มีแบบฉบับมาจากท่านศาสดา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว อันเนื่องมาจากการปฏิบัติใดหากไม่อยู่ในเงื่อนไขของการตอบรับแล้ว ถึงแม้ว่าเราจะปฏิบัติมากมายเพียงใดก็ตาม แต่ผลของมันก็จะได้แค่ความสุขเปล่าและความเหน้อยลำนั้นเอง

อย่างไรก็ตาม มิใช่ว่าเราจะมิสามารถปฏิบัติอะไรทุกอย่างได้เลยที่ไม่ได้มีแบบฉบับมาจากท่านศาสดา แต่ทว่าการปฏิบัตินั้นจะต้องมีองค์ประกอบหลายส่วนในการพิจารณาว่าจะสามารถปฏิบัติในสิ่งที่ประเพณีได้หรือไม่ ดังจะกล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป

5. ศรัทธาต่อวันสิ้นโลก (วันกิยามะฮฺ)

มุสลิมต้องศรัทธามั่นว่าวันอวสานมีจริง โลกนี้ไม่จริงยิ่งขึ้นจะต้องมลายลงไปในวันใดวันหนึ่งข้างหน้า ซึ่งทุกสรรพสิ่งจะพังพินาศย่อยยับ ไม่เหลือแม้แต่ชีวิตใด เว้นแต่อัลลอฮฺ ﷻ ผู้ทรงสร้างชั้นฟ้าและแผ่นดินเท่านั้น และต้องศรัทธาต่อทุกสิ่งทุกประการที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงบอกไว้ในอัลกุรอาน และที่ท่านเราะฮะฮฺ กล่าวไว้ถึงสิ่งต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นหลังความตาย ตลอดถึงการเข้าพำนักอยู่ในสวนสวรรค์ของชาวสวรรค์ และการเข้าสู่นรกของชาวนรก (Ibn Abi al-'Izz, 2000 : 572-604 ; al-Sabuni, 1404 : 60, 61, 63)

อัลลอฮฺ ﷻ ได้ทรงยืนยันถึงการบังเกิดขึ้นจริงของวันสุดท้ายไว้ในอัลกุรอาน และทรงเน้นย้ำถึงความสำคัญของมันไว้ทุก ๆ ที่ทรงเตือนไว้ในโอกาสต่าง ๆ และทรงเน้นหนักถึงการเกิดขึ้นจริงของมัน อีกทั้งกล่าวเรื่องนี้เอาไว้มากมาย และพระองค์ทรงให้การอيمانต่อวันสุดท้ายนี้ผูกพันกับการอيمانต่อพระองค์ ดังที่พระองค์ทรงตรัสว่า

﴿وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ﴾ (سورة البقرة الآية: 4)

ความว่า “และบรรดาผู้ที่ศรัทธาต่อสิ่งที่ถูกประทานลงแก่เจ้า และสิ่งที่ถูกประทานลงมาก่อนเจ้า และต่อวันปรโลกนั้นพวกเขาเชื่อมั่น” (สุเราะฮฺอัลบะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 4)

การเกิดขึ้นของวันอวสานนั้น ไม่มีบุคคลใดสามารถล่วงรู้ได้เพราะอัลลอฮฺ ﷻ ทรงปกปิดมิให้ข่าวของพระองค์ได้ทราบถึงการเกิดขึ้นของมัน ดังปรากฏในอัลกุรอานที่ว่า

﴿إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنزِلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ (سورة لقمان الآية: 34)

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮฺนั้น ความรู้แห่งวันอวสานมีอยู่ ณ ที่พระองค์ และพระองค์ทรงประทานฝนลงมาและพระองค์ทรงรอบรู้สิ่งที่อยู่ในมดลูก และไม่มีชีวิตใดรู้สิ่งที่จะหามาได้ในวันรุ่งขึ้น และไม่มีชีวิตใดรู้ว่า ณ แผ่นดินใดมันจะตาย แท้จริงอัลลอฮฺนั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้อย่างละเอียดถี่ถ้วน” (สุเราะฮฺ ลุคมาน อายะฮฺที่ 34)

ถึงแม้ว่าอัลลอฮ์ ﷻ ทรงปกปิดมิให้บ่าวของพระองค์ทรงทราบการเกิดขึ้นของวันอวสาน แต่ทั้งนี้พระองค์ก็ได้ทรงให้มีถึงสัญญาณและเครื่องหมายหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ที่บ่งบอกถึงการใกล้เข้ามาของมัน และเครื่องหมายหรือสัญญาณต่าง ๆ ของมันนั้นมีอยู่ 2 ประเภทคือ

1. สัญญาณเล็ก
2. สัญญาณใหญ่

1. สัญญาณเล็ก

คือ สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาในยุคหนึ่งของโลกก่อนที่จะถึงวันอวสานซึ่งเป็นปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เราอาจเคยเห็น แต่บางอย่างก็เกี่ยวพันถึงสัญญาณใหญ่อยู่ด้วยสัญญาณย่อยดังกล่าวมีอยู่มากมาย ซึ่งเราจะบอกกล่าวถึงเฉพาะที่มีหลักฐานชัดเจนเท่านั้น อาทิเช่น การเกิดของท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ ตลอดจนการเสียชีวิตของท่าน การเกิดความวุ่นวาย (ฟิตนะฮ์) มีการแอบอ้างการเป็นนบี และมีการก่อกบฏต่าง ๆ ขึ้นมากมายพร้อมทั้งปฏิเสธสิ่งที่เป็นสุนนะฮ์ของท่านศาสดา ความรู้จะถูกยกกลับ ไปความเขลาจะมากขึ้น และความเสื่อมเสียจะแพร่ระบาด บรรดาคนดี ๆ จะตายจากไป ผู้คนจะหลุดออกจากอิสลามทีละข้อ บรรดาประชาชาติอื่น ๆ ของโลกจะรุมกินโต๊ะประชาชาติของท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ ผู้หญิงจะมากกว่าผู้ชาย แฟชั่นการแต่งกายอวดโชว์ส่วนสัด การผิดประเวณี ดอกเบียร์ เป็นต้น (al-Wabil, 1995 : 79 ; นัศรุลลอฮ์ คอยอิบ, 1422 : 94-97)

จะเห็นได้ว่า สิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ได้เกิดขึ้นทั้งหมดแล้วอันแสดงถึงว่าเป็นการเข้าใกล้ของวันกิยามะฮ์ เหลือแต่สัญญาณใหญ่เท่านั้น

2. สัญญาณใหญ่

เป็นเหตุการณ์ที่บ่งบอกถึงการใกล้ของวันอวสานเข้ามาทุกทีแล้ว คือหากสิ่งใด ๆ ต่อไปนี้เกิดขึ้น นั่นหมายถึงวันอวสานหรือวันกิยามะฮ์จะบังเกิดขึ้นตามมาทันทีหลังจากนั้น จะกล่าวตัวอย่างที่ถูกบอกไว้จากท่านเราะฮ์ลุล ﷺ อาทิเช่น การปรากฏตัวของอิมามมะฮ์ดี หรือมุฮัมมัด อิบน์ อับดิลลาฮ์ ผู้มาจากตระกูลของท่านเราะฮ์ลุล ﷺ คัจฉาลจะปรากฏตัว ส่วนท่านนบีอีซา عليه السلام จะลงมาปราบปรามและต่อสู้กับคัจฉาล ขะอญญ์และมะอญญ์จะออกมา สัตว์เลี้ยงกลานชนิดหนึ่งจะออกมา และพูดกับมนุษย์ และปรากฏไฟขึ้นมาเพื่อค้อนหมู่มวลมนุษย์ให้ไปรวมอยู่ที่เดียวกัน เป็นต้น

(Ibn Abi al-'Izz, 2000 : 758 ; Ibn Qudamah, n.d. : 30-31 ; al-Wabil, 1995 : 239 ; นัศรุสลอฮฺ ทอฮยิบ, 1422 : 94-97)

6. ศรัทธาต่อการกำหนดกฎสภาพการณ์ (เกาะฎอและเกาะดร์)

องค์ประกอบประการสุดท้ายของการศรัทธาในหลักการอิสลาม คือ การเชื่อมั่นอย่างหนักแน่นว่าความดีความชั่วทุกอย่างล้วนแต่เกิดขึ้นด้วยการเกาะฎอและเกาะดร์ของอัลลอฮฺ ﷻ ทั้งสิ้น และพระองค์ทรงกระทำตามที่พระองค์ทรงประสงค์ ดังนั้นทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไปได้ด้วยพระประสงค์ และจะไม่ออกจากความต้องการและการวางแผนของพระองค์ พระองค์ทรงทราบในทุกสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว และที่ยังไม่เกิดขึ้น (al-Sabuni, 1404 : 75-82 ; Abu al-Hasan al-Ash'ari, 1405 : 56 ; al-Mahmud, 1997 : 39 ; มุณีร มุฮัมมัด, 2521 : 2)

ดังนั้น ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ ล้วนมาจากความรู้และอำนาจของพระองค์ และบทสรุปของพระองค์ สิ่งนั้นคือ สิ่งหนึ่งที่พระองค์ได้ทรงรู้มาก่อนแล้ว และลิขิตของพระองค์ได้บันทึกไว้ตามนั้น รวมถึงสิ่งใด ๆ ก็ตามที่พระองค์ทรงทำให้เกิดขึ้นมาจนถึงกาลนิรันดร์ ดังที่พระองค์ทรงตรัสว่า

﴿سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا﴾ (سورة الاحزاب بعض من
38 : 41)

ความว่า “...แนวทางของอัลลอฮฺ (ที่ได้มีขึ้นแล้ว) ตอบบรรดาผู้ได้ล่วงลับในสมัยก่อน และพระบัญชาของอัลลอฮฺนั้นได้กำหนดไว้แล้ว” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮฺที่ 38 สุเราะฮฺอัลอะหฺซาบ)

ท่านเราะฮูล ﷺ ทรงกล่าวเกี่ยวกับเรื่องการศรัทธาต่อการกำหนดสภาพการณ์ไว้ว่า

((لا يؤمن عبد؛ حتى يؤمن بالقدر خيره وشره من الله ، وحتى يعلم أن ما أصابه لم يكن ليخطئه ، وأن ما أخطاه لم يكن ليصيبه))¹

¹ ส่วนหนึ่งของหะดีษรายงานโดยMuslim, 1972 หะดีษหมายเลข 9 ; Abudawud, 1986 หะดีษหมายเลข 4075 ; al-Tirmizi, 1983 หะดีษหมายเลข 2070, 2071, 2535 และAhmad, 1980 หะดีษหมายเลข 719, 1057, 6416, 6690 (สำนวนที่อ้างเป็นของ al-Tirmizi)

ความว่า “บ่าวคนหนึ่งยอมยังไม่มียี่สิบมานจนกว่าเขาจะศรัทธาต่อเกาะดัจ (การกำหนดสภาวะการณ) ทั้งความคิดและความชั่วของมันว่ามาจากอัลลอฮ์ และจนกว่าเขาจะรู้เสียก่อนว่า แท้จริงสิ่งที่ประสบแก่เขานั้น เขาย่อมไม่พลาดแคล้วมันไป และแท้จริงสิ่งที่เขาพลาดแคล้วไป เขาก็ยอมไม่ประสบมัน”

การศรัทธาต่อการกำหนดสภาวะการณนี้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ (al-Jauziyah, 1987 : 55 ; Hakami, 1990 : 3/950-951)

1. ความรู้
2. การเขียนบันทึก
3. ความประสงค์และความต้องการ
4. การสร้าง

1. ความรู้

ต้องศรัทธาว่าอัลลอฮ์ ﷻ ทรงรอบรู้ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นแล้ว และสิ่งที่ไม่เกิดขึ้น หรือหากเกิดขึ้นแล้วมันเกิดขึ้นอย่างไรพระองค์ทรงทราบ ไม่มีสิ่งใดที่อยู่นอกเหนือความรู้ของพระองค์ ดังที่พระองค์ทรงตรัสว่า

﴿إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ (سورة التوبة تعض من الآية : 115)

ความว่า “...แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้ทุกสิ่ง” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 115 สุเราะฮ์อัตเตาบะฮ์)

2. การเขียนบันทึก

คือ การศรัทธาว่า อัลลอฮ์ ﷻ ทรงบันทึกทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวกับมัลกุต (สิ่งที่ถูกสร้างทั้งหลาย) เอาไว้ก่อนแล้วในเลาหุลมะหฟูซ¹ อันเป็นสมุดบันทึกที่ไม่มีสิ่งใด ถูกละเอียดจากการจดบันทึก ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและจนกระทั่งวันอวสานนั้น ถูกบันทึกเอาไว้แล้ว ณ อัลลอฮ์ ﷻ ดังที่พระองค์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

¹ เลาหุลมะหฟูซ หมายถึง แผ่นจารึกที่ถูกเก็บรักษาไว้ ซึ่งบันทึกทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงวันกิยามะฮ์

﴿أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾

(سورة الحج الآية : 70)

ความว่า “เจ้ามิรู้คอกหรือว่า แท้จริงอัลลอฮ์นั้นทรงรอบรู้สิ่งที่อยู่ในชั้นฟ้าและแผ่นดิน แท้จริงสิ่งนั้นอยู่ในบันทึกแล้ว (กล่าวคือสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นบันทึกอยู่ในเลาหุลมะหฟูซ) แท้จริงในการนั้นเป็นการง่ายคายสำหรับอัลลอฮ์” (สุเราะฮ์อัลฮัจญ์ อายะฮ์ที่ 70)

3. ความประสงค์และความต้องการ

คือ การเชื่อมั่นว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นนั้น เป็นไปตามพระประสงค์ของพระองค์ หากสิ่งใดก็ตามที่พระองค์ทรงประสงค์สิ่งนั้นย่อมเกิดขึ้นบังเกิดขึ้น และหากสิ่งใดก็ตามพระองค์มิทรงประสงค์ สิ่งนั้นก็มิอาจจะบังเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน ดังที่พระองค์ทรงตรัสว่า

﴿وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ (سورة النكوير الآية : 29)

ความว่า “และพวกเจ้าจะไม่สมประสงค์สิ่งใด เว้นแต่อัลลอฮ์พระเจ้าแห่งสากลโลก จะทรงประสงค์” (สุเราะฮ์อัลคอกวีร อายะฮ์ที่ 29)

4. การสร้าง

คือ การศรัทธาว่า อัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้สร้างทุกสิ่งทุกอย่าง โดยไม่มีผู้สร้างหรือผู้กบิลอื่นใดนอกจากพระองค์อีกแล้ว และทุกสิ่งทุกอย่างนั้นอยู่ในอำนาจของพระองค์ ดังที่พระองค์ทรงตรัสว่า

﴿وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا﴾ (سورة الفرقان بعض من الآية : 2)

ความว่า “...และพระองค์ทรงให้บังเกิดทุกสิ่ง แล้วทรงกำหนดมันให้เป็นไปตามกฎสภาวะ” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 2 สุเราะฮ์อัลฟุรกอน)

2.2.3 ความสำคัญของความศรัทธาในอิสลาม

อะกีดะฮ์ที่ถูกต้องคือ รากฐานของศาสนาอิสลาม ขณะที่ทุกสิ่งทุกอย่างถูกสร้างขึ้นมานบนรากฐานอื่นย่อมนำไปสู่ความพินาศและสูญสลาย ด้วยเหตุนี้เราจึงพบว่าท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ ได้ให้

ความสำคัญอย่างยิ่งที่สุดในการวางฐานของอะกิตะสุ และทำให้มันมั่นคงอยู่ในจิตใจของบรรดาเหล่า
เศาะหาบะฮ์ตลอดช่วงอายุของท่าน ดังกล่าวนี้เพื่อนำสู่การสร้างกลุ่มชนให้อยู่บนหลักอันเข้มแข็งและ
รากฐานอันมั่นคงนั่นเอง

อัลกุรอานภายในช่วง 13 ปีที่ถูกประทานลงมาในช่วงที่ท่านเราะฮูล ﷺ อยู่ในมักกะฮ์นั้น
ล้วนกล่าวถึงเพียงเรื่องเดียวโดยไม่เปลี่ยนแปลง คือเรื่องเกี่ยวกับอะกิตะสุและการเตฮิดต่ออัลลอฮ์ ﷻ
เนื่องจากเรื่องดังกล่าว และความสำคัญของเมืองมักกะฮ์ ท่านเราะฮูล ﷺ จะไม่เรียกร้องเชิญชวนยังสิ่ง
ใด พร้อมพยายามฝึกฝนบรรดาเศาะหาบะฮ์ของท่านบนเรื่องดังกล่าวเท่านั้น

การศึกษาวิชาเตฮิดและการมีเตฮิดนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดของการดำรงชีวิตของ
มนุษยชาติ เตฮิดที่ถูกคือนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เตฮิดจะปลดปล่อย
มนุษยชาติจากความเป็นผู้ปฏิเสธต่ออัลลอฮ์ สร้างเสริมบุคลิกภาพที่สมบูรณ์และสมดุล เป็นแก่นสาร
แห่งความผาสุกทั้งชีวิตแห่งโลกนี้และโลกหน้า พร้อมเป็นพลังสำคัญแห่งจิตใจ เป็นแก่นสารสร้าง
สัมพันธภาพเป็นพี่น้องและความเสมอภาคในหมู่มนุษยชาติที่เป็นมุอิมิน

Yusuf al-Qaradhawi (1987 : 111 - 119) ได้อธิบายถึงความสำคัญของเตฮิดในการ
ดำรงชีวิตในเชิงอุดมการณ์และสถานภาพของมนุษย์ ดังนี้

แท้จริงเตฮิดที่ปราศจากแก่นสารของการตั้งภาคีที่ได้บรรลุมาในการดำเนินชีวิตของแต่ละ
คนหรือประชาชาติทั้งหลายนั้น มันจะนำมาซึ่งผลและความรู้สึกที่ดีในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นการ
ปลดปล่อยมนุษยชาติและสร้างบุคลิกภาพที่สมดุลให้แก่มนุษย์ เตฮิดเป็นแก่นสารแห่งความผาสุกและ
พลังแห่งจิตใจ เตฮิดเป็นแก่นสารในการสร้างความเป็นพี่น้องและความเสมอภาค

ปลดปล่อยมนุษยชาติ

การมีภาคี (ชิรกุ) ในลักษณะใดก็ตามนับเป็นความอ่อนแอและเป็นความละอายยิ่งของ
มนุษย์ เพราะว่าการมีภาคีนั้นทำให้ผู้นั้นจำนนตนต่อบรรดาสิ่งถูกสร้าง และเป็นการกระทำของคน
ที่ภักดีต่อสิ่งหนึ่งหรือต่อมนุษย์ด้วยกันหรือสิ่งถูกสร้างอื่น ๆ ที่ตัวมันเองไม่สามารถสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใด
ได้ อันเนื่องมาจากตัวมันเองก็ถูกสร้าง หรือไม่มีสิทธิในตัวของพวกเขาไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ให้ประโยชน์
หรือให้โทษ และไม่มีอำนาจในการให้เกิด ให้ความและให้มีชีวิตใหม่หลังจากที่ตาย

ด้วยเตฮิดจะให้ความปลอดภัยแก่มนุษย์คือให้ความปลอดภัยจากการสัการะสิ่งอื่น
นอกจากอัลลอฮ์ผู้ทรงสร้าง ปลดปล่อยมนุษย์จากความเข้าใจผิดและความไร้สาระ เรื่องเหลวไหลหรือ
คуроฟาดทั้งปวง และด้วยเตฮิดนี้จะสามารถปลดปล่อยจิตใจของมนุษย์จากการนอบน้อมตนต่อมตน

และยอมตน (ต่อสิ่งอื่นนอกจากอัลลอฮ์) และสามารถปลดปล่อยการดำเนินชีวิตที่ปลอดจากอำนาจของพวกฟิรเอาน์ บรรดาพระเจ้าและบุคคลที่ถือว่าตนมีคุณลักษณะความเป็นพระเจ้า

ด้วยเหตุดังกล่าวบรรดาผู้กระทำและที่สนับสนุนการตั้งภาคี พวกภูอูตและญะฮิลียะฮ์ที่ต่อต้านการคะอะฮ์ของบรรดานบี โดยรวมและคัดค้านบรรดาเราะฮ์ลุส โดยเฉพาะพวกเขาเหล่านั้นรู้ตัวเองดีว่า ความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่า "لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ" (ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์) นั้นนับเป็นการประกาศทั่ว ๆ ไปสำหรับการปลดปล่อยมนุษยชาติ และทำให้ล่มสลายซึ่งอำนาจทั้งหลายทั้งปวงและบัลลังก์แห่งความเป็นเจ้าของบรรดาผู้พดลคมดเท็จ พร้อมกับการยกเชิดชูใบหน้าของบรรดาพวกมูอิมินที่จะไม่นอบน้อมตนเว้นแต่อัลลอฮ์เพียงผู้เดียวเท่านั้น

สร้างบุคลิกภาพที่สมดุล

เตาฮิดสามารถให้ความช่วยเหลือในการสร้างบุคลิกภาพที่สมดุล สามารถรวมจุดมุ่งหมายและกำหนดแนวทางการดำเนินชีวิต ซึ่งไม่มีสิ่งใดในการดำเนินชีวิตนั้น เว้นแต่เพียงพระเจ้าองค์เดียวเท่านั้นที่เรามุ่งหมาย ไม่ว่าจะเป็นที่ลับหรือเปิดเผยเพียงต่อพระองค์เท่านั้นที่เรามุ่งขอไม่ว่ายามสุขสบายหรือยามทุกข์ ให้พึงปฏิบัติสักการะต่อพระองค์ไม่ว่าจะทำเพียงเล็กน้อยหรือจำนวนมากตามแต่ที่พระองค์ทรงประสงค์

คนที่มีภาคี หรือชริกจะต่างกับผู้ที่ไม่มีเตาฮิดคือคนที่ชริกเป็นคนใจแตกเพราะถูกหันด้วยบรรดาอิลาฮ์ (พระเจ้า) ของพวกเขาและการดำเนินชีวิตของพวกเขาที่ถูกแบ่งเป็นสาขาแขนงที่มีเป้าหมายกราบไหว้เป็นจำนวนมาก บางครั้งคินหน้าหาอัลลอฮ์ แต่บางครั้งในเวลาอื่นที่คินหน้าเข้าสู่เทวรูปต่าง ๆ แล้วกราบไหว้บรรดาเทวรูปเหล่านั้น และในยามอื่นก็หันหน้าไปกราบไหว้เทวรูปหรือรูปปั้นอื่นอีก บุคคลประเภทนี้ อัลลอฮ์ได้กล่าวถึงในอัลกุรอานว่า

﴿ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءٌ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ

إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ۚ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا

يَعْلَمُونَ ﴿٤٠﴾ (سورة يوسف الآية : 40)

ความว่า “สิ่งที่พวกท่านเคารพบูชาอื่นจากพระองค์ มิใช่อื่นใดนอกจากบรรดาชื่อที่พวกท่าน และบรรดาบรรพบุรุษของพวกท่านใช้เรียกมัน อัลลอฮ์มิได้ประทานหลักฐานในเรื่องนี้ลงมา การตัดสินมิได้เป็นสิทธิของใครนอกจากอัลลอฮ์ พระองค์ทรง

ใช้มิให้พวกท่านเคารพบิดาอะสุสิ่งใด นอกจากพระองค์เท่านั้น นั่นคือศาสนาที่เที่ยง
ธรรมแต่ส่วนใหญ่ของมนุษย์ไม่รู้” (สุเราะฮฺยูซุฟ อายะฮฺที่ 40)

﴿قُلْ يَنْقُومِ أَعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَمِلٌ ۗ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ﴾ (سورة الزمر : الآية 39)

ความว่า “จงกล่าวเถิดมุฮัมมัด โอ้หมู่ชนของฉันเอ๋ย! จงทำงานตามสภาพของพวก
ท่าน แท้จริงฉันก็เป็นผู้ทำงาน แล้วพวกท่านจะได้อ่าน” (สุเราะฮฺอฺซุซซุมร์ อายะฮฺที่ 39)

เตาฮีดเป็นแหล่งหรือบ่อเกิดแห่งความสุขใจ

เตาฮีดจะทำให้จิตใจของแต่ละคนสามารถเพิ่มพูนด้วยความเชื่อและความสงบ มันจะไม่ถูกรังแก
และอธรรมโดยสิ่งใด ๆ ทั้งปวงได้ และปลอดภัยจากการกระทำชักรุก เตาฮีดได้ปิดประตูแห่งความ
กลัวที่มนุษย์เคยเปิดไว้สำหรับตัวพวกเขา คือกลัวเกี่ยวกับปัจจัยยังชีพต่าง ๆ (ริชกี) กลัวการถึงเวลาที่
กำหนด (อะญ์ล) กลัวตัวเอง กลัวครอบครัวและลูก ๆ กลัวมนุษย์ด้วยกัน กลัวญินและกลัวต่อความตาย
และทุกสิ่งที่จะเกิดขึ้นหลังจากความตาย

แต่สำหรับมุอฺมินผู้ศรัทธามั่นที่มีเตาฮีดต่ออัลลอฮฺ พวกเขาจะไม่กลัวสิ่งใดหรือคนใด
นอกจากอัลลอฮฺ ﷻ เท่านั้น ด้วยเหตุดังกล่าวเราจะเห็นพวกเขาอยู่ในความปกติสุขในขณะที่คนอื่นอยู่ใน
ในภาวะความกลัว และพวกเขาจะอยู่อย่างสงบในขณะที่คนอื่นอยู่ในสภาพที่ลำบาก

อัลกุรอานได้ชี้แจงเกี่ยวกับการพุดคุยระหว่างนบีอิบรอฮีม عليه السلام กับประชาชาติของท่าน
(พวกมุชรีกิน) ว่า

﴿وَكَيْفَ أَخَافُ مَا أَشْرَكْتُمْ وَلَا تَخَافُونَ أَنَّكُمْ أَشْرَكْتُم بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ عَلَيْكُمْ
سُلْطَانًا فَأَيُّ الْفَرِيقَيْنِ أَحَقُّ بِالْأَمْنِ ۗ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ (سورة الأنعام الآية 81)

ความว่า “และอย่างไรเล่าที่ฉันจะกลัวสิ่งที่พวกท่านให้มีภาคีขึ้น โดยที่พวกท่านไม่
กลัวที่พวกท่านได้ให้มีภาคีแก่อัลลอฮฺ ซึ่งสิ่งที่พระองค์มิได้ทรงให้มีหลักฐานใดลงมาแก่
พวกเจ้าในสิ่งนั้น แล้วฝ่ายใดเล่าในสองฝ่ายนั้นเป็นฝ่ายที่สมควรต่อความปลอดภัยยิ่งกว่า
หากพวกท่านรู้” (สุเราะฮฺอัลอันอาม อายะฮฺที่ 81)

นอกจากนั้นอัลลอฮ์ได้ชี้แจงเกี่ยวกับผู้ใดในระหว่างสองกลุ่มที่สามารถอยู่อย่างมีความปลอดภัยและความสงบ ดังที่พระองค์ตรัสว่า

﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَٰئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ﴾ (سورة

الأنعام الآية : 82)

ความว่า “บรรดาผู้ที่ศรัทธา โดยที่มิได้ให้การศรัทธาของพวกเขาปะปนกับการอธรรมนั้น คนเหล่านี้แหละพวกเขาจะได้รับความปลอดภัย และพวกเขาคือผู้ที่รับเอาคำแนะนำไว้” (ซูเราะฮ์อัลอันอาม อายะฮ์ที่ 82)

คำว่า "الذين آمنوا ولم يلبسوا إيمانهم" มีความหมายว่า พวกเขามีความจริงใจต่อศาสนาของพวกเขา เพื่ออัลลอฮ์ ซึ่งพวกเขาจะไม่ผสมผสานเตาฮีดกับการตั้งภาคี (ชิริก)

ความสงบที่สมบูรณ์ในลักษณะดังกล่าวคือ เกิดจากจิตใจไม่ใช่เกิดจากการรักษาความปลอดภัยจากตำรวจ นี่คือ ความปลอดภัยแห่งโลก ความปลอดภัยแห่งอาคีเราะฮ์นั้น แน่นอนจะยิ่งใหญ่และอมตะกว่านั้น เพราะพวกเขามีความจริงใจอย่างแท้จริงต่ออัลลอฮ์และเตาฮีด โดยที่พวกเขาจะไม่ปะปนกับการตั้งภาคีแม้แต่น้อย ดังที่อัลลอฮ์ชี้ชัดไว้

﴿هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِينَ﴾ (سورة لقمان الآية : 3)

ความว่า “(เพื่อ) เป็นแนวทางที่ถูกต้อง และเป็นการเมตตาแก่บรรดาผู้กระทำความดี” (ซูเราะฮ์ลุกมาน อายะฮ์ที่ 3)

เตาฮีดเป็นแหล่งพลังแห่งจิตใจ

เตาฮีดสามารถให้พลังจิตใจที่ยิ่งใหญ่สำหรับบุคคลแต่ละคน ถ้าหากเมื่อใดที่ใจของเขาเต็มไปด้วยคุณลักษณะแห่งความหวังในอัลลอฮ์ **ﷻ** ได้ให้การมอบหมายต่อพระองค์ยอมรับในสิ่งที่มีอยู่ของตนในบททดสอบหรือบทพิสูจน์ที่มีต่อตนเอง ไม่ขอความช่วยเหลือจากสิ่งถูกสร้าง เมื่อเป็นเช่นนั้นจะเป็นผู้ที่มีกำลังและเข้มแข็งเหมือนภูเขามืออาจะเขยาลงได้ และหากเขาประสบสิ่งใดสร้างความลำบากให้กับเขา เขาก็ไม่ขอการปกป้องจากบรรดาสิ่งถูกสร้าง แต่จิตใจของเขาแน่วแน่มุ่งหวังต่อผู้ทรงสร้างเพียงพระองค์เท่านั้นที่เขาขอความช่วยเหลือและเป็นที่ยิ่ง ไม่หวังสิ่งอื่นที่จะให้ปลอดภัยจากความ

ยากลำบากและได้รับความดี เขาจะไม่ขอต่อผู้ใดนอกจากอัลลอฮ์ ด้วยความรู้สึกที่เต็มไปด้วยความนอบน้อมตนยิ่ง

ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้เตือนไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿وَإِنْ يَمَسُّكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنَّ يُرِيدُكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ ۚ يُصِيبُ بِهِ مَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ ۚ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ۝﴾ (سورة يونس الآية : 107)

ความว่า “และหากอัลลอฮ์จะทรงให้ทุกข์ภัยประสบแก่เจ้าแล้ว ก็ไม่มีใครปลดเปลื้องมันได้นอกจากพระองค์ (อัลลอฮ์) และหากพระองค์ทรงปรารณาความดีแก่เจ้าแล้ว ก็จะไม่มีผู้ใดกีดกันความโปรดปรานของพระองค์ได้ พระองค์จะทรงให้ประสบแก่ผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์ จากปวงบ่าวของพระองค์ และพระองค์เป็นผู้ทรงอภิเษกผู้ทรงเมตตาเสมอ” (สุเราะฮ์ยูนุส อายะฮ์ที่ 107)

อายะฮ์ดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นถึงความจริงอันมั่นคงที่เกิดจากจิตใจที่อดทน ซึ่งมาจากความปรารถนาอันสูงส่งและอิมานที่มีอาจให้ลดต่ำและสร้างความอ่อนแอได้อีก และมันเกิดจากจิตวิญญาณที่ไม่รู้จักอ่อนแอ และกลัว ซึ่งพลังดังกล่าวเป็นสิ่งที่เกิดจากการมีศรัทธาที่เต็มเปี่ยมต่ออัลลอฮ์ ﷻ

ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ครัสไว้ว่า

﴿إِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ غَرَّ هَؤُلَاءِ دِينُهُمْ ۗ وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ۝﴾ (سورة الأنفال الآية : 49)

ความว่า “จงรำลึกขณะที่บรรดามุนาฟิกและบรรดาผู้ที่อยู่ในหัวใจของพวกเขามีโรคกล่าวว่ ที่ได้ลวงผู้คนเหล่านั้น นั่นคือศาสนาของพวกเขาและผู้ใดมอบหมายแต่อัลลอฮ์ แท้จริงอัลลอฮ์นั่นคือ ผู้ทรงเดชานุภาพผู้ทรงปรีชาญาณ (สุเราะฮ์อัลอันฟาล อายะฮ์ที่ 49)

เตาฮีดเป็นพื้นฐานของความเป็นพี่น้องและความเสมอภาค

เตาฮีดเป็นพื้นฐานในการถ่ายทอดมนุษยธรรมและสร้างความอิสราฟให้เกิดความรู้สึกมีพลังและความประเสริฐของการยำเกรง ดังนั้นเตาฮีดจึงเป็นพื้นฐานหรือแก่นในการกำหนดและสร้างความ

เป็นพี่น้องและความเสมอภาคในหมู่มนุษย์ด้วยกัน และนี่คือคำเชิญชวนของอัลลอฮ์และเราะสูล
 ดังอาบะซุอัลกุรอานที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ว่า

﴿قُلْ يَا هَلْ أَكْتَبِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ إِلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكُ بِهِ
 شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِّنْ دُونِ اللَّهِ فَإِن تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا
 مُسْلِمُونَ﴾ (سورة آل عمران الآية : 64)

ความว่า “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่า โอ้บรรดาผู้ได้รับคัมภีร์จงมายังถ้อยคำหนึ่งซึ่ง
 เท่าเทียมกัน ระหว่างเราและพวกท่านคือว่าเราจะไม่เคารพสักการะนอกจากพระองค์
 เท่านั้นและเราไม่ให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นภาคีกับพระองค์ และพวกเรบางคนก็จะไม่ยึดถือ
 อีกบางคนเป็นพระเจ้าอื่นจากอัลลอฮ์ แล้วหากพวกเราผินหลังให้ก็จงกล่าวเถิดว่า พวก
 ท่านจงเป็นพยานด้วยว่า แท้จริงพวกเราเป็นผู้น้อมตาม”(สุเราะฮ์อาลิอิมรอน อาบะซุที่64)

ดังนั้น เตาฮีดนับว่าเป็นพื้นฐานแรกที่สำคัญอย่างยิ่งที่มนุษย์จะต้องเรียนรู้ และม
 ความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตมนุษย์ ผู้ใดยึดมั่นต่อเตาฮีดอย่างเหนียวแน่น จิตใจของเขาจะพบแต่ความ
 สงบสุข ถึงแม้ว่าเขาจะเผชิญกับความเลวร้ายมากน้อยเพียงใด เขาสามารถที่จะยอมรับได้และคิดว่าเป็น
 บททดสอบจากอัลลอฮ์ที่เขาจะต้องน้อมรับอย่างมีอาจปฏิเสศได้

เตาฮีดจะทำให้ผู้เชื่อมั่นสามารถดำรงชีวิตอย่างผาสุกทั้งในโลกนี้และโลกหน้าหรือวัน
 อาคีเราะฮ์ โดยจะได้รับความโปรดปรานจากอัลลอฮ์อย่างแท้จริง และในที่สุดจะเป็นผู้ที่รอดพ้นจากไฟ
 นรกและได้รับสวนสวรรค์สถานพำนักอันประเสริฐยิ่งเป็นสิ่งตอบแทนตามที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสัญญาไว้

2.2.4. ความประเสริฐของความศรัทธาในอิสลาม

การศรัทธาในอิสลามหรืออะกีดะฮ์อิสลามียะฮ์ มีลักษณะที่เฉพาะเป็นของตนเองไม่
 เหมือนกับการศรัทธาในศาสนาหรือลัทธิความเชื่ออื่น ๆ และมีความประเสริฐซึ่ง Abdul Rashid Ahmad
 (2003 : 55-61) ได้กล่าวถึงลักษณะเฉพาะและความประเสริฐดังกล่าวไว้ในหนังสือของท่านดังนี้

1. เป็นอะกีดะฮ์แห่งพระผู้อภิบาล หรือเรียกภาษาอาหรับว่า อะกีดะฮ์ ร็อบบานียะฮ์
 หมายถึง การศรัทธาที่ถูกกำหนดโดยพระผู้ทรงเป็นเจ้าของ และทรงอภิบาลสากลจักรวาล ดังนั้น การ

ศรัทธาตามแนวทางนี้จึงมิใช่หลักการที่ถูกกำหนดโดยความคิดของมนุษย์หรือสิ่งถูกสร้างชนิดอื่นๆ แม้ว่ามนุษย์บางคนจะได้รับการยอมรับว่ามีความคิดเยี่ยมยอดขนาดไหนก็ตาม

2. เป็นอะกิดะฮฺที่มีความชัดเจน หมายความว่า การศรัทธาแห่งอิสลามนั้นเป็นการศรัทธาที่มีรายละเอียดซึ่งสามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจนไม่คลุมเครือหรือเป็นปริศนาที่ยากต่อการเข้าใจได้ ทั้งนี้เพราะได้ยืนยันอย่างชัดเจนแล้วว่าเบื้องหลังของจักรวาลอันสวยงามและการดำรงอยู่อย่างเป็นระบบระเบียบที่แนบเนียนนี้มีพระผู้สร้างผู้ทรงเอเกะทำหน้าที่กำหนดควบคุมให้เป็นไปตามพระประสงค์ของพระองค์ ผู้นั้นก็คือพระเจ้าซึ่งไม่มีและไม่ต้องการภาคีใดๆ สำหรับพระองค์ไม่มีคู่แข่ง ไม่มีผู้เสมอเหมือนกับพระองค์ เพราะทุกสิ่งทุกอย่างต้องยอมสยบนอบน้อมต่อพระองค์เท่านั้น ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ وَقَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحٰنَهُ ۗ بَل لَّهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۗ كُلُّ لَّهُ قٰنِیْنٌ ۗ ﴾

(سورة البقرة الآية : 116)

ความว่า “และพวกเขา กล่าวว่า อัลลอฮฺได้ทรงยึดเอาพระบุตรองค์หนึ่ง มหาบริสุทธิ์ พระองค์ท่านหาใช่เช่นนั้นไม่ สิ่งที่อยู่ในบรรดาชั้นฟ้าและแผ่นดินนั้นเป็นของพระองค์ทั้งสิ้น โดยที่ทั้งหมดนั้นเป็นผู้ก่อกำเนิด และนอบน้อมต่อพระองค์” (สุเราะฮฺอัลบะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 116)

การศรัทธาในลักษณะนี้เป็นการศรัทธาที่สอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติและสัญชาตญาณของมนุษย์ผู้ซึ่งแสวงหาผู้เป็นต้นเหตุแห่งการสร้างเป็นการแสวงผู้ทรงสร้างที่ทรงเอเกะ ดังนั้นการศรัทธานี้แหละที่สามารถสนองตอบความต้องการของมนุษย์ได้อย่างชัดเจนที่สุด

3. เป็นอะกิดะฮฺแห่งธรรมชาติอันบริสุทธิ์ หมายความว่า การศรัทธาในอิสลามเป็นการศรัทธาที่มีได้แปลกแยก และขัดแย้งกับธรรมชาติอันดั้งเดิมของมนุษย์ ดังนั้นอะกิดะฮฺนี้ จึงเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับการเรียกร้องของธรรมชาติที่ดั้งเดิมของมนุษย์ ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ فَاَقِمُّوْا وُجُوْهَكُمْ لِلدِّيْنِ حَنِیْفًا ۗ فَطَرَتُ اللّٰهُ اِلٰی فِطْرَةِ النَّاسِ عَلَیْهَا لَا تَبْدِیْلَ لِخَلْقِ اللّٰهِ ذٰلِكَ الدِّیْنُ الْقَیْمُ وَلٰكِنْ اَكْثَرُ النَّاسِ لَا یَعْلَمُوْنَ ۗ ﴾

(سورة الروم الآية : 30)

ความว่า “ดังนั้น เจ้าจงพินหน้าของเจ้าผู้ศาสนาที่เที่ยงแท้ (โดยเป็น) ธรรมชาติของอัลลอฮฺซึ่งพระองค์ทรงสร้างมนุษย์ขึ้นมา ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการสร้าง

ของอัลลอฮ์ นั่นคือ ศาสนาอันเที่ยงตรง แต่ส่วนมากของมนุษย์ไม่รู้” (สุเราะฮ์ฮุรุม
อายะฮ์ที่ 30)

4. เป็นอะกีดะฮ์ที่มีความแน่นอน หมายความว่า การศรัทธาในอิสลามนั้นเป็นการศรัทธาที่มีความมั่นคงแน่นอน และสอดคล้องกับข้อเท็จจริงไม่มีการเพิ่มเติมตัดตอน เปลี่ยนแปลงและปรับสภาพ ไม่มีอำนาจใดในโลกที่จะกระทำการดังกล่าวต่ออะกีดะฮ์อิสลามได้ ดังนั้นทุกสิ่งทุกอย่างที่เพิ่มเติมเข้าไปในอะกีดะฮ์จึงไม่ได้รับการยอมรับโดยปริยาย

5. เป็นอะกีดะฮ์ที่มีรากฐานจากพยานหลักฐานเป็นส่วนประกอบสำคัญ หมายความว่า การกำหนดความจริงแท้ของอะกีดะฮ์อิสลามนั้นมิได้อาศัยการยืนยันจากเบื้องบนเพียงประการเดียว แต่ยังยอมรับงานในพยานหลักฐานและเหตุผลที่ถูกต้องด้วย ดังนั้นในการศรัทธาจึงไม่มีการขัดแย้ง อย่างเช่น เจ้าจงเชื่อเถิดถึงแม้ว่าเจ้าจะไม่รู้อะไรเลยก็ตาม หรือคำว่าจงศรัทธาเถิดแล้วเจ้าจะได้รู้ภายหลัง เหล่านี้เป็นต้น ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا أَوْ نَصْرَىٰ ۗ تِلْكَ أَمَانِيُّهُمْ ۗ قُلْ هَاتُوا

بُرْهَانَكُمْ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴾ (سورة البقرة الآية : 111)

ความว่า “และพวกเขา กล่าวว่า จะไม่มีใครเข้าสวรรค์เลย นอกจากผู้ที่เป็ยิวหรือคริสเตียนเท่านั้น นั่นคือความเพื่อฝืนของพวกเขา จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่า พวกท่านจงนำหลักฐานของพวกท่านมาถ้าพวกท่านเป็นผู้พูดจริง” (สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์อายะฮ์ที่ 111)

นอกจากด้วยหลักฐานดังกล่าวแล้วอะกีดะฮ์อิสลามไม่เพียงพอที่จะพิจารณาด้วยจิตใจ และความรู้สึกเท่านั้น แต่ยังต้องใช้การยืนยันในเชิงเหตุผลที่ถูกต้องและหลักฐานอันชัดเจนเท่านั้น เพื่อให้ปัญญาของมนุษย์นี้ได้รับรู้สามารถยอมรับได้ และส่งต่อไปยังจิตใจและกลายเป็นการศรัทธาในที่สุด ซึ่งเรื่องนี้อัลกุรอานได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงพระประเด็นเกี่ยวกับอูลูฮียะฮ์ (ความเป็นพระเจ้าของอัลลอฮ์ ﷻ) ด้วยการยกหลักฐานการเกิดขึ้นของจักรวาล ร่างกายมนุษย์และประวัติศาสตร์แห่งมวลมนุษยชาติตลอดยุคสมัยมาเป็นหลักฐานที่แสดงถึงการดำรงอยู่อย่างเป็นเอกะและความเป็นพระเจ้าเป็นเจ้าเพียงผู้เดียวของพระองค์

6. เป็นอะกิดะฮ์ที่มีความเป็นสายกลาง หมายความว่า การศรัทธาในอิสลามนั้นไม่มีลักษณะสุดโต่งเกินขอบเขตและประนีประนอมจนก่อให้เกิดการละเลยจนขาดคบกพร่องแต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะการศรัทธาในอิสลามนั้นมีลักษณะที่สมดุลระหว่างความเชื่อที่ปฏิเสธแนวทางของอภิปรัชญาหรือปรากฏการณ์ที่เร้นลับซึ่งไม่อาจสัมผัสด้วยประสาทสัมผัสทั้งหลายได้กับความเชื่อต่อพระเจ้าหลายองค์หรือความเชื่อในลักษณะที่วิญญูณของพระเจ้าสถิตอยู่ในเรือนร่างของพระราชาหรือผู้ปกครองประเทศหรือสถิตอยู่ในตัวสิ่งสสารสัตว์ พืชพันธุ์นางไม้ เป็นต้น

ในอีกด้านหนึ่งการศรัทธาในอิสลามนั้นได้ปฏิเสธลัทธิความเชื่อแบบอเทวนิยมพร้อม ๆ กับปฏิเสธความเชื่อแบบลัทธินับถือพระเจ้าหลายองค์ในขณะเดียวกันก็ปฏิเสธลัทธิความเชื่อเกี่ยวกับการมีสิ่งอื่นใดเป็นภาคีต่อพระเจ้าอันจอมปลอม แต่ได้ยอมรับอย่างแน่วแน่ของการดำรงอยู่ของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าเพียงผู้เดียว พระองค์ทรงเอกะไม่มีผู้ใดนอกจากพระองค์เท่านั้น พระองค์คืออัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงสูงส่งยิ่ง

7. เป็นอะกิดะฮ์แห่งเตาฮีด หมายถึง การศรัทธาที่ยึดมั่นในความเป็นเอกะของอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงสูงส่งซึ่งการศรัทธาในลักษณะนี้ถูกกำหนดให้มนุษยชาติทุกยุคทุกสมัยตลอดระยะเวลาแห่งประชาชาติของประชาชาตินี้ตั้งแต่บิอาดัม عليه السلام จนกระทั่งยุคศาสดามุฮัมมัด ﷺ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขเพิ่มเติมใด ๆ เนื่องจากอิสลามถือว่าไม่มีความจำเป็นในการพัฒนาในเรื่องเกี่ยวกับอะกิดะฮ์ เพราะอะกิดะฮ์นั้นแหละเป็นฐานของการพัฒนาการและเปลี่ยนแปลงมนุษยชาติให้สามารถสร้างสรรค์สังคม และอารยธรรมให้ดียิ่งขึ้น

8. เป็นอะกิดะฮ์ที่ครอบคลุม หมายความว่า การศรัทธาในอิสลามนั้นมีลักษณะที่ครอบคลุมถึงมิติต่าง ๆ ของความเป็นมนุษย์รวมทั้งครอบคลุมถึงพฤติกรรมโดยธรรมชาติของคนอย่างครบถ้วน และมีความสมดุลในทุก ๆ มิติทางธรรมชาติของมนุษยชาติทั้งหมด

ในอีกด้านหนึ่งอะกิดะฮ์อิสลามมีความครอบคลุมถึงทุกชนชั้นทุกระดับของสังคมมนุษย์ ทั้งนี้เพราะอะกิดะฮ์นี้ถูกกำหนดโดยอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงสร้างมนุษย์ซึ่งแน่นอนพระองค์ทรงรู้อย่างถึงความจำเป็น ประโยชน์ที่มนุษย์ทุกยุคทุกสมัยทุกสังคมที่ต้องยึดมั่นและนำไปใช้ในการดำรงชีวิตของเขาทั้งหลาย

จากสิ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่าความศรัทธาในอิสลามนั้นมีลักษณะที่เฉพาะ และมีความประเสริฐ ซึ่งไม่เหมือนกับศาสนาหรือลัทธิความเชื่ออื่น ๆ เป็นหลักยึดมั่นที่ผู้ที่ศรัทธามั่นอย่าง

แท้จริงแล้ว มีความสงบสุขอบอุ่นใจ ดังนั้น มุสลิมซึ่งเป็นเจ้าของอะกีดะฮ์ จำเป็นที่จะต้องศึกษาทำความเข้าใจให้รู้ถึงแก่นแท้ของมัน เพื่อจะได้เป็นผู้ที่มีความเชื่อที่ถูกต้องและความศรัทธาที่สมบูรณ์

2.2.5 ความศรัทธาของชาวอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์

คำว่าอะฮ์ลิสสุนนะฮ์เป็นคำที่กำเนิดขึ้น และแพร่หลายหลังจากเกิดกลุ่มต่าง ๆ ในอิสลาม ซึ่งเป็นคำที่เรียกผู้ที่ยึดแนวทางของท่านเราะฮ์ลุล และแนวทางของบรรดาสะหะบะฮ์ คำนี้ได้อิงมาจากหะดีษของท่านเราะฮ์ลุล ﷺ ที่เรียกร้องให้มุสลิมยึดแนวทางของอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ และหลีกเลี่ยงจากการแตกแยกออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ¹ เพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดผู้วิจัยจะนำเสนอความหมายของคำว่าอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ทั้งทางด้านภาษาศาสตร์และทางวิชาการ

2.2.5.1 ความหมายของอะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ทางภาษาศาสตร์และวิชาการ

1) ความหมายของฮ์ลิสสุนนะฮ์ทางภาษาศาสตร์

ฮ์ลิสสุนนะฮ์ ในภาษาอาหรับเป็นคำที่แตกมาจากคำว่า “*สันนะฮ์ ยะสุนนุ และยะสุนนะสะนะมัน*” หมายถึงแนวทาง วิถีการใช้ชีวิต (al-Razi, 1967 : 317 ; Ibn al-Manzur, n.d. : 13/220-228) ซึ่งใช้ได้ทั้งในสิ่งที่ดีและเลว มีหะดีษของท่านเราะฮ์ลุล ﷺ ที่กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า

((لتبعن سنن من كان قبلكم شيرا بشيرا وذراعا بذراعا))²

ความว่า “แน่นอนพวกท่านจะปฏิบัติตามแนวทางของกลุ่มชนก่อนหน้าพวกท่านที่ละคืบทีละศอก”

หมายถึงแนวทางต่าง ๆ ทั้งในเรื่องศาสนา และเรื่องทางโลกของพวกเหล่านั้นและอีกหะดีษหนึ่งคือ

¹ ความหมายส่วนหนึ่งจากหะดีษที่บันทึกโดยAbudawud, 1986 หะดีษหมายเลข 3991 ; al-Tirmizi, 1983 หะดีษหมายเลข 2600 (al-Tirmizi กล่าวว่า หะดีษนี้เป็นหะดีษซอหีฟะฮ์) ; Ibn Majah, 1975 หะดีษหมายเลข 42, 43 ; al-Darimi หะดีษหมายเลข 95 และAhmad, 1980 หะดีษหมายเลข 16519, 16521, 16522

² ส่วนหนึ่งจากหะดีษที่บันทึกโดยal-Bukhary, 1987 หะดีษหมายเลข 6775 และMuslim, 1972 หะดีษหมายเลข 4822

((من سن في الإسلام سنة حسنة ؛ فله أجرها وأجر من عمل بها من بعده ؛ من غير أن ينقص من أجورهم شيئا ، ومن سن في الإسلام سنة سيئة فله أجرها وأجر من عمل بها من بعده من غير أن ينقص من أجورهم شيئا))¹

ความว่า “ผู้ใดกำหนดแนวทางที่ดีหนึ่ง ๆ ขึ้นมาในอิสลาม เขาย่อมได้รับผลบุญของมันและบุญของผู้ที่ปฏิบัติมันต่อจากนั้น โดยที่ไม่มีสิ่งใด ๆ จากผลบุญของเขาบกพร่องไปเลยแม้แต่เม็ดเดียว และผู้ใดกำหนดแนวทางที่ชั่วหนึ่ง ๆ ขึ้นในอิสลาม เขาย่อมได้รับผลกรรมของมันและผลกรรมของผู้ที่ปฏิบัติมันต่อจากนั้น โดยที่ไม่มีสิ่งใด ๆ จากผลกรรมของเขาบกพร่องไปเลยแม้แต่เม็ดเดียว”

ซึ่งคำว่า “แนวทาง” ในหะดีษดังกล่าวก็คือ วิธีการใช้ชีวิตนั่นเอง (อับดุลละาะ อิบน์ อับดุลหะมิด อัลอะชะรีย์, 2002 : 28 แปลโดยนัศรุลลอฮฺ คอยยิบ) เช่นการดำเนินชีวิตในสังคม การอยู่ร่วมกันในสังคม และประเพณีต่าง ๆ

2) ความหมายของฮัสุนนะฮฺตามหลักวิชาการ

นักปราชญ์มุสลิมได้ให้นิยามฮัสุนนะฮฺตามสาขาวิชาต่าง ๆ ดังนี้

ก. กลุ่มนักปราชญ์วิชาหะดีษ กล่าวว่า ฮัสุนนะฮฺ คือ สิ่งที่ถ่ายทอดมาจากท่านนบี ﷺ ทั้งที่เป็นคำพูด การปฏิบัติ การยืนยันหรือการอนุมัติ คุณลักษณะของท่านทั้งที่เป็นรูปร่างและบุคลิกภาพ และชีวประวัติของท่านก่อนการถูกแต่งตั้งเป็นนบีหรือหลังจากการแต่งตั้ง (Ibn Hajar, 1989 : 13/254 ; Mustafa al-Siba'i, 1985 : 47)

ข. กลุ่มนักปราชญ์วิชาฮุกูต² ให้คานิยามฮัสุนนะฮฺว่า คือ สิ่งที่ถ่ายทอดมาจากท่านนบี ﷺ ทั้งที่เป็นคำพูด การปฏิบัติ หรือการยอมรับ (Mustafa al-Siba'i, 1985 : 48)

ค. กลุ่มนักปราชญ์นิติศาสตร์อิสลาม กล่าวว่า ฮัสุนนะฮฺ คือ สิ่งที่มุสลิมปฏิบัติแล้วจะได้รับผลบุญ หากไม่ปฏิบัติก็จะไม่ถูกตำหนิและไม่ได้รับโทษ (Mustafa al-Siba'i, 1985 : 48)

¹ ส่วนหนึ่งจากหะดีษที่บันทึกโดยMuslim, 1972 หะดีษหมายเลข 1691 ; al-Nasa'i, 1964 หะดีษหมายเลข 2507 ; Ibn Majah, 1975 หะดีษหมายเลข 199, 200, 203 และal-Darimi หะดีษหมายเลข 511 (จำนวนที่อ้างเป็นของมุสลิม)

² กลุ่มนักปราชญ์มุสลิมที่ศึกษาเกี่ยวกับหลักศาสนบัญญัติ

หมายถึง ทางนำที่ท่านเราะฮฺและบรรดาเศาะหาบะฮฺของท่านดำรงอยู่ ทั้งในเรื่องของความรู้ หลักการยึดมั่น คำพูด การปฏิบัติ และการยอมรับ

นอกจากนี้คำว่า *ฮัสสุนนะฮฺ* ยังถูกใช้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอบิดะฮฺ และหลักการยึดมั่นอื่น ๆ อีกด้วย ซึ่งคำที่มีความหมายตรงข้ามกับของคำ *ฮัสสุนนะฮฺ* ก็คือ *อัลบิคอะฮฺ* ซึ่งหมายถึงสิ่งอุตริขึ้นหลังจากที่ท่านเราะฮฺลุสได้เสียชีวิตไปแล้ว ดังมีหะดีษของท่านเราะฮฺลุสที่ท่านได้กล่าวไว้เกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

وشر الأمور محدثاتها، وكل بدعة ضلالة)) و زاد في النسائي ((وكل ضلالة في النار))¹

ความว่า “และการงานต่าง ๆ ที่ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่นั้นเป็นสิ่งที่ชั่วช้า และทุก ๆ อุตริ นั้นเป็นการหลงผิด” และในสำนวนของนะสาอีห์เพิ่มคำว่า “และทุก ๆ การหลงผิดนั้นคือการหลงนรก”

3) ความหมายของอัลญะมาอะฮฺทางภาษาศาสตร์

คำว่า *อัลญะมาอะฮฺ* มาจากคำว่า “جمع” ซึ่งหมายถึง การรวบรวมสิ่งหนึ่งโดยการเอาแต่ละส่วนเข้ามาใกล้กัน เช่นกล่าวว่า “*ญะมะอะตุฮฺ ฟะอิจญะตะมะอะฮฺ*” ซึ่งหมายความว่า ฉันได้รวบรวมมัน ดังนั้น มันก็มารวมอยู่ด้วยกัน ดังนั้น *อัลญะมาอะฮฺ* จึงหมายถึง กลุ่มชนที่มารวมเข้าอยู่ด้วยกันในกิจการใดกิจการหนึ่ง ตรงข้ามกับคำว่า *อัลตะฟิรฺรุก* (التفرق) มีความว่า แบ่งแยก แยกแยก (Ibn al-Manzur, n.d. : 8/53-60)

4) ความหมายของอัลญะมาอะฮฺตามหลักวิชาการ

คือ กลุ่มของบรรดามุสลิม พวกเขาคือชนยุคต้น (อัลสะลัฟ) ของประชาชาตินี้จากเหล่าบรรดาเศาะหาบะฮฺ ตาบิอีน และบรรดาผู้เจริญรอยตามแนวทางของพวกเขาหลังจากนั้นเรื่อยไป

¹ เป็นส่วนหนึ่งจากหะดีษบันทึกโดย al-Bukhary, 1987 หะดีษหมายเลข 6735 ; Muslim, 1972 หะดีษหมายเลข 1435 ; Abudawid, 1986 หะดีษหมายเลข 3991 ; Ibn Majah, 1975 หะดีษหมายเลข 44, 45 ; Ahmad, 1980 หะดีษหมายเลข 13815, 13909, 14455 และ al-Darimi หะดีษหมายเลข 208 และในสำนวนของ al-Nasa'i หะดีษหมายเลข 1560 และ al-Albani กล่าวในหนังสือมีฆาฮฺ อัลมะศอบีฮฺว่า การเพิ่มของ al-Nasa'i นั้น สอหียะห์

จนถึงวันกิยามะฮฺ พวกเขาต่างรวมอยู่ด้วยกันในแนวทางแห่งอัลกุรอาน และอัลสุนนะฮฺ และดำเนินชีวิตไปตามสิ่งที่ท่านเราะฮฺตุล ฎ็อย์ เคบเป็นมา (al-Shatibi, 1402 : 1/28 ; Ibn Abi al-'Izz, 2000 : 33) ทั้งสิ่งที่เผยออกมาภายนอกและสิ่งที่อยู่ภายใน

ดังนั้น อะฮฺลิสสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ คือ บรรดาผู้ที่ยึดมั่นถือมั่นต่อสุนนะฮฺของท่านเราะฮฺตุล ฎ็อย์ และบรรดาเศาะหาบะฮฺ และผู้ที่เจริญรอยตามแนวทางของพวกเขา ทั้งในเรื่องของการเชื่อมั่นในคำพูด การกระทำและเป็นผู้ที่ดำรงมั่นอยู่บนการตาม (อิติบาอฺ) และห่างไกลจากการอูตริ (บิโคฮฺ) และพวกเขาเป็นพวกที่คงอยู่อย่างสง่าผ่าเผย และได้รับการช่วยเหลือจากอัลลอฮฺ ﷻ จนถึงวันกิยามะฮฺ (Ibn Abi al-'Izz, 2000 : 330 ; al-Uthaimin, 1404 : 53) ซึ่งการปฏิบัติตามพวกเขาคือทางนำในขณะที่การฝ่าฝืนหรือขัดแย้งจากพวกเขาเป็นความหลงผิด ซึ่งตรงกันข้ามกับ อะฮฺลุลบิโคฮฺ ประกอบด้วย 5 จำพวกใหญ่ ๆ คือ เกาะวาริจญ์ เราะวาฟีฎ (ชีอะฮฺ) มุรญูอะฮฺ ก็อคคะรียะฮฺ และญะฮะมียะฮฺ ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป

2.2.5.2 การศรัทธาของชาวอะฮฺลิสสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ

อะกิดะฮฺที่ถูกต้องคือ รากฐานของศาสนาอิสลาม ขณะที่ทุกสิ่งทุกอย่างถูกสร้างขึ้นมาจากบนรากฐานอื่น ย่อมนำไปสู่ความพินาศและสูญสลาย ด้วยเหตุนี้ จึงพบว่าท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ ได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งที่สุดในการวางฐานของอะกิดะฮฺ และทำให้มันมั่นคงอยู่ในจิตใจของบรรดาเหล่าเศาะหาบะฮฺตลอดช่วงอายุของท่าน ดังกล่าวนี้เพื่อนำสู่การสร้างกลุ่มชนให้อยู่บนหลักอันเข้มแข็งและรากฐานอันมั่นคงนั่นเอง

อัลกุรอานภายในช่วง 13 ปีที่ถูกประทานลงมาในสมัยมักกะฮฺนั้นล้วนกล่าวถึงเพียงเรื่องเดียวโดยไม่เปลี่ยนแปลง คือเรื่องเกี่ยวกับอะกิดะฮฺหรือเตาฮีดของอัลลอฮฺ ﷻ เนื่องจากเรื่องดังกล่าว และความสำคัญของเมืองมักกะฮฺ ท่านเราะฮฺตุล ฎ็อย์ จะไม่เรียกร่องเชิญชวนยังสิ่งใด พร้อมพยายามฝึกฝนบรรดาเศาะหาบะฮฺของท่านบนเรื่องดังกล่าวเท่านั้น

การศึกษาถึงอะกิดะฮฺของชาวอะฮฺลิสสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺนั้น เพื่อที่จะย้อนไปสู่ความสำคัญของการอธิบายอะกิดะฮฺที่ถูกต้อง และความจำเป็นในการปฏิบัติจริง ๆ เพื่อนำพวกมนุษย์กลับสู่หนทางที่ถูกต้อง หรือปลดปล่อยพวกเขาให้พ้นจากความหลงผิดของพวกเขาต่าง ๆ และการแตกแยกของกลุ่มต่าง ๆ

อะฮฺลิสสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ หรือบรรดาผู้ที่ดำเนินอยู่บนแนวทางของอัลสะลัฟ อัศศอและฮฺ นั้น พวกเขาจะใช้ชีวิตอยู่บนหลักอันมั่นคงและชัดเจนในด้านการศรัทธา การปฏิบัติและความประพฤติ ซึ่งบรรดาหลักการเหล่านั้นล้วนได้รับมาจากอัลกุรอาน และทุก ๆ สุนนะฮฺในหะดีษที่เศาะหีษะห์ของท่านเราะฮูล ﷺ ด้วยชนยุคต้นของประชาชาตินี้ คือเศาะหาบะฮฺ ตาบิอินและตาบิอิตตาบิอิน บรรดาผู้มีเกียรติประวัติอันดีงามทั้งหลาย

หลักการศาสนาเป็นสิ่งที่ถูกอธิบายเอาไว้อย่างชัดเจนถ่องแท้แล้วโดยผ่านท่านเราะฮูล ﷺ ดังนั้น ผู้หนึ่งผู้ใดย่อมไม่มีสิทธิ์ที่จะไปเพิ่มเติมหรืออุทริสิ่งใด ๆ ขึ้นและอ้างเป็นเรื่องของศาสนาได้อีก นี่คือการยึดมั่นของอะฮฺลิสสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ ที่มีต่อหลักการดังกล่าว พวกเขาจะละทิ้งการใช้ถ้อยคำต่าง ๆ ที่ถูกอุทริขึ้นมา แต่จะยึดถืออย่างเคร่งครัดในถ้อยคำที่เป็นบทบัญญัติแท้ ๆ จากจุดนี้เองคือความเข้าใจที่ได้รับมาอย่างถูกต้องเที่ยงแท้ของอัลสะลัฟอัศศอและฮฺ

2.2.5.3 ลักษณะพิเศษของอะฮฺลิสสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ

หลักการยึดมั่นของชาวอะฮฺลิสสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ นั้นมีจุดเด่นและลักษณะพิเศษต่าง ๆ อันแสดงถึงคุณค่า และความเป็นที่พึงต้องยึดถือมากมาย ดังที่ อับดุลเลาะ บินอับดุลหะมิด อัลอะษะรียฺ (2002 : 37) ได้กล่าวถึงจุดเด่นของอะฮฺลิสสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺมีดังนี้

1. แท้จริงมันเป็นแนวทางที่ปลดปล่อยให้พ้นจากสภาพการแตกแยก และการเป็นพรรคเป็นพวก และเป็นการทำให้อะฮฺลิสสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ เป็นหนึ่งเดียว โดยเฉพาะในระดับอุละมาอฺและบรรดานักเผยแพร่ศาสนาทั้งหลาย ในฐานะที่มันเป็นวะหฺยูจากอัลลอฮฺ ﷻ และเป็นทางนำของท่านเราะฮูล ﷺ และเป็นสิ่งที่ชนยุคแรกยึดปฏิบัติ คือเหล่าเศาะหาบะฮฺผู้มีเกียรติขณะที่การร่วมกันบนสิ่งอื่นจากนั้นนั้น บั้นปลายของมันก็คือความแตกแยก การทะเลาะวิวาทและความปราชัยในที่สุด คั้งที่เราได้พบเห็นสิ่งที่ปรากฏกับสภาพของมุสลิมในปัจจุบัน อัลลอฮฺ ﷻ ทรงคร่ำว่า

﴿وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصَلِّهِمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا﴾ (سورة النساء الآية : 115)

ความว่า “และผู้ใดที่ฝ่าฝืนเราะฮูล หลังจากที่เขาแนะนำอันถูกต้องได้ประจักษ์แก่เขาแล้ว และเขายังปฏิบัติตามที่มีใจทางของบรรดาผู้ศรัทธานั้น เราก็จะให้เขาหันไปตามที่

เขาได้หันไป และเราจะให้เขาเข้านรกขณะอันนัม และมันเป็นการกลับอันชั่วร้าย”
(สุเราะฮ์อันนิซาอ์ อายะฮ์ที่ 115)

2. ทำให้แถวของบรรดามุสลิมทั้งหลายเป็นเอกภาพ และเข้มแข็งและรวมให้พวกเขาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันบนสังฆกรรม และเป็นไปเพื่อสังฆกรรมอย่างแท้จริง ซึ่งตอบรับในคำบัญชาของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ว่า

﴿وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا﴾ (سورة آل عمران بعض من الآية : 103)

ความว่า “และพวกเจ้าจงยึดสายเชือกของอัลลอฮ์โดยพร้อมกันทั้งหมด และจงอย่าแตกแยกกัน” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 103 สุเราะฮ์อาลิอิมรอน)

เพราะแท้จริงสาเหตุแห่งความขัดแย้งของบรรดามุสลิมที่สำคัญที่สุดก็คือ ความขัดแย้งกันในเรื่องของอะกีดะฮ์และแนวทาง และแหล่งที่มาของการรับความรู้ของพวกเขาที่มากมาย ดังนั้นเมื่อทำให้แหล่งที่มาของอะกีดะฮ์และการรับความรู้ของพวกเขาเป็นหนึ่งเดียวได้ ย่อมเป็นสาเหตุสำคัญแห่งเอกภาพของประชาชาติ (อุมมะฮ์) ด้วย เหมือนดังที่เคยได้เกิดขึ้นมาแล้วในชนยุคแรกครั้งอดีต

3. ทำให้มุสลิมมีความผูกพันโดยตรงด้วยอัลลอฮ์ ﷻ และเราะฮ์สุล ﷺ และด้วยความรักและการเกิดเกียรติของทั้ง 2 ไว้สูงสุดโดยไม่มีการเหลื่อมล้ำระหว่างสิ่งที่มาจากอัลลอฮ์ และเราะฮ์สุลของพระองค์ เช่นนั้น เพราะแหล่งที่มาของอะกีดะฮ์อัลสละฟ ก็คือ คำตรัสของอัลลอฮ์และคำกล่าวของเราะฮ์สุลนั่นเอง พร้อมหลีกเลี่ยงจากการใช้อารมณ์และสิ่งคลุมเครือ (ซุบฮะฮ์) และบริสุทธ์จากอิทธิพลของชนชาติต่าง ๆ เช่น ปรัชญา ครอบครั และการใช้ปัญญา หรือการแทรกแซงของแหล่งความรู้อื่น ๆ

4. เป็นสิ่งที่มีความง่ายสะดวก อีกทั้งชัดเจนโดยไม่มีสิ่งเคลือบแคลงคลุมเครือห่างไกลจากความสับสน และการบิดเบือนหลักฐาน เป็นหลักการเชื่อถือที่สร้างความสุขใจและความสงบปราศจากข้อกังขา สงสัย หรือการกระหิษบูแหย่จากชัยฏอน ทำให้รู้สึกเย็นตาชื่นใจ ทั้งนี้เพราะมันคือสิ่งที่ดำเนินอยู่บนทางนำของเราะฮ์สุลแห่งประชาชาตินี้ และของบรรดาเศาะหาบะฮ์ของท่านนั่นเอง ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ﴾ (سورة المحررات الآية : 15)

ความว่า “แท้จริงศรัทธาชนที่แท้จริงนั้น คือ บรรดาผู้ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ และเราะสูลของพระองค์ แล้วพวกเขาไม่สงสัยเคลือบแคลงใจ แต่พวกเขาได้เสียสละต่อผู้ค้ำนรณด้วยทรัพย์สินสมบัติของพวกเขา และชีวิตของพวกเขาไปในหนทางของอัลลอฮ์ ชนเหล่านั้นแหละคือบรรดาผู้สัตย์จริง” (สุเราะฮ์อัลหุจร้อต อายะฮ์ที่ 15)

5. เป็นสาเหตุอันสำคัญยิ่งที่จะนำไปสู่การเข้าใจลึกซึ้งกับอัลลอฮ์ ﷻ และได้รับความสำเร็จด้วยการพึ่งพาท้ายของพระองค์

คุณลักษณะและจุดเด่นต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นที่ยืนยันหยัดอย่างมั่นคงแก่อะฮ์ลุสสุนนะฮ์อ์วัลญะมาอะฮ์ แม้พวกเขาจะอยู่ในที่แห่งใด หรือในยุคสมัยไหนก็แทบไม่มีความขัดแย้งหรือแตกแยกกันเลย (นัศรุลลอฮ์ ต็อยยิบ, 2002 : 37-40)

2.2.6 การศรัทธาของกลุ่มฟิร็อก

2.2.6.1 ชีอะฮ์ (الشيعية)

เป็นกลุ่มแนวคิดที่สนับสนุนท่านอาลี อิบน์ อบีฏอลิบ และวงศ์วานของท่านเป็นการเฉพาะ (al-Shahrastani, 1992 : 1/63) เกิดขึ้นในช่วงปลายการเป็นเคาะลีฟะฮ์อุมมาน อิบน์ อัฟฟาน ค่อมามีการขยายตัวมากขึ้นในสมัยของ อาลี อิบน์ อบีฏอลิบ สมัยมูอาวิยะฮ์ และอับบาสิยะฮ์ตามลำดับ โดยผู้ที่ริเริ่มแนวคิดดังกล่าวคือ อับดุลเลาะ อิบน์ สะบะ ซึ่งอาลี อิบน์ อบีฏอลิบ พยายามที่จะกำจัด แต่ได้รับการคัดค้านจากบรรดาเศาะหาบะฮ์ และในที่สุดทำให้การขยายตัวของพวกชีอะฮ์มีโอกาสดำรงอยู่ได้จนถึงทุกวันนี้ (al-Shahrastani, 1992 : 1/63)

สาเหตุในการเกิดกลุ่มชีอะฮ์

กลุ่มแนวคิดนี้เกิดขึ้นจากสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างเคาะลีฟะฮ์ อาลี อิบน์ อับีฏอลิบ กับมูอาวิยะฮ์ อิบน์ อับีสุฟยาน เมื่อครั้งที่ทั้งสองทำสงครามต่อกันที่สมรภูมิคิฟีน (صفين)¹ ในสงครามครั้งนั้น มูอาวิยะฮ์ เห็นว่าฝ่ายของตนกำลังจะประสบกับความพราชัย อัมรฺ อิบน์ อาศ ซึ่งเป็นที่ปรึกษาจึงได้แนะนำให้ชูคัมภีร์อัลกุรอานขึ้นบนปลายหอก เพื่อเป็นเครื่องหมายแสดงถึงการชูคัมภีร์ของอัลลอฮ์ เป็นเครื่องตัดสิน ท่านอาลี อิบน์ อับีฏอลิบรู้ดีว่าเป็นกลยุทธ์เพื่อที่จะยุติการทำสงคราม แต่ทหารของท่านได้แตกแยกออกเป็น สองกลุ่ม กลุ่มหนึ่งเห็นด้วยกับความเห็นกับท่านอาลี และได้เรียกร้องให้หยุดทำสงคราม เพื่อป้องกันความยุ่งเหยิงที่จะเกิดขึ้น ท่านอาลีจึงประกาศยุติทำสงคราม

ทั้งสองฝ่ายจึงได้เลือกผู้ที่จะเป็นตุลาการในการตัดสิน โดยที่ตุลาการทั้งสองฝ่ายได้ร่วมกันประชุมกันที่ ณ เคมะตุล ยันคัล ในเดือนรอมฎอน ฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 37 และได้ลงมติให้ปลดทั้งอาลี และมูอาวิยะฮ์ ออกจากตำแหน่ง พร้อมกับให้บรรดามุสลิมทำการปรึกษาหารือกันในการคัดเลือกเคาะลีฟะฮ์

ท่านอาลี อิบน์ อับีฏอลิบ ยอมรับการตั้งตุลาการตัดสินปัญหานั้น ทหารกลุ่มหนึ่งของท่านอาลีได้ผลจากท่านไป ทั้ง ๆ ที่พวกเขาเป็นพวกแรกที่เร่งเร้าให้ท่านอาลียอมรับการตัดสินด้วยอัลกุรอาน กลุ่มผู้ที่กระด้างกระเดื่องต่อท่านอาลีนี้มีชื่อว่า “เคาะวาริจญ์” พวกเขาได้ออกไปพักอยู่ ณ ตำบลหะรอรอมีจำนวนทั้งหมด 12,000 คน และได้เริ่มดำเนินการบ่อนทำลายด้วยวิธีการต่าง ๆ ท่านอาลีจึงได้ยกกองทัพไปปราบปรามจนราบคาบ มีบางคนที่หนีไปที่หลบหนีไปได้ หลังจากนั้นท่านจึงได้พากำลังทหารไปเตรียมการรบ ณ เมืองกูฟะฮ์

ขณะที่อยู่ในเมืองนี้ พวกเคาะวาริจญ์ไม่ยอมสวามิภักดิ์ต่อท่านอาลี จึงวางแผนกันเพื่อที่จะสังหารท่าน ขณะที่ท่านอาลีกำลังเดินทางไปละหมาดศุบฮ์ ณ มัสยิด จึงทำให้ท่านเสียชีวิตหลังจากนั้นเป็นเวลา 2 วัน (ปี ฮ.ศ. 40) ในระหว่างนี้ผู้ที่นิยมในท่านอาลีจึงได้เรียกร้องการเป็นผู้นำ (อิหม่าม) ของท่านและวงศ์วานของท่านอีกครั้งหนึ่ง

หลังจากที่ท่านอาลี อิบน์ อับีฏอลิบเสียชีวิต บรรดาผู้ที่นิยมในท่านอาลีจึงได้ให้สัตยาบันเพื่อแก่ท่านหะสัน ซึ่งเป็นบุตรของท่านอาลีเป็นเคาะลีฟะฮ์ แต่ท่านเป็นผู้ที่ชอบสันติและต้องการจะให้มุสลิมมีความสามัคคีกัน ท่านจึงได้สละตำแหน่งการเป็นเคาะลีฟะฮ์ให้แก่ท่านมูอาวิยะฮ์ อิบน์ อับีสุฟยาน

¹ เป็นสงครามระหว่างท่านอาลี อิบน์ อับีฏอลิบ กับท่านมูอาวิยะฮ์ อิบน์ อับีสุฟยาน เกิดขึ้นในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 37

บรรดาผู้ที่นิยมท่านอาลีก็เห็นชอบด้วยกับการกระทำของท่านหะสัน พวกเขาจึงมิได้ดำเนินการคัดค้านใด ๆ และได้ให้สัตยาบันต่อท่านหุเซนให้เป็นเกาะลีฟะฮฺ

เมื่อมูอาวิยะฮฺ อิบน์ อบีสุฟยานเสียชีวิต ท่านหุเซนได้ออกเดินทางจากนครมะดีนะฮฺไปยังนครมักกะฮฺ ในระหว่างการเดินทางนี้บรรดาผู้ที่นิยมในท่านอาลี ในอิรักได้ส่งหนังสือไปยังท่าน หุเซน โดยขอให้ท่านเดินทางไปหาพวกเขา เพื่อที่พวกเขาจะได้ให้สัตยาบันการเป็นเกาะลีฟะฮฺแก่ท่าน ท่านหุเซนจึงได้ส่งบุคคลไปแทนท่าน เมื่อตัวแทนท่านหุเซนเดินทางไปถึงก็มีบุคคลมาให้สัตยาบันต่อท่านอาลีเป็นจำนวนมาก เขาจึงได้เขียนจดหมายไปถึงหุเซนเพื่อแจ้งให้ทราบ ท่านหุเซนจึงได้ออกเดินทางมายังอิรัก พร้อมทั้งครอบครัวและผู้ติดตาม ในขณะที่เวลานั้นยะซีด อิบน์ มูอาวิยะฮฺ ได้แต่งตั้งอุบัยดิลลาฮฺ อิบน์ ซิยาด เป็นผู้ปกครองกุฟะฮฺ เขาได้ฆ่ามุสลิม และได้จัดส่งทหารจำนวนหนึ่งโดยให้ อัมรฺ อิบน์ ชะฮุด อิบน์ อบีวิกกอศ เป็นแม่ทัพเพื่อจับกุมท่านหุเซน ทหารของอุบัยดิลลาฮฺได้พบกับท่านหุเซนและครอบครัวของท่านซึ่งมีจำนวน 80 คน โกล่กับกัรบะลาฮฺ ทั้งสองฝ่ายจึงได้สู้รบกัน ท่านหุเซนและพวกพ้องของท่านจำนวนมากถูกฆ่าตาย ทหารของอุบัยดิลลาฮฺได้ตัดศีรษะของท่านหุเซน และนำไปมอบให้กับอุบัยดิลลาฮฺ พร้อมกับลูกชายและลูกสาวและพี่น้องของท่าน อุบัยดิลลาฮฺจึงได้จัดส่งไปยังยะซีด ในประเทศชาม ยะซีดได้ให้เกียรติแก่ครอบครัวของท่านหุเซนเป็นอย่างดี และได้พาพวกเขาเข้าไปในเมือง พร้อมกับฝังศีรษะของท่านหุเซนในเมืองดามัสกัส ส่วนร่างของท่านถูกฝังอยู่ ณ กัรบะลาฮฺ ขณะนั้นท่านมีอายุได้ 55 ปี

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา วงศวานของท่านอาลี อิบน์ อบีฏอลิบ ได้แตกกระสานซ่านเซ็นไปยังสถานที่ต่าง ๆ พร้อมกันนี้ประวัติศาสตร์จึงได้เรียกผู้ที่สนับสนุนต่อท่านอาลี และบรรดาลูกหลานของท่านที่เป็นผู้นำสืบต่อมาว่า “ชีอะฮฺ” คำนี้มีความหมายว่าผู้ดำเนินตาม ผู้นิยม ผู้ช่วยเหลือดังปรากฏในทางภาษา (มุณีร มุฮัมมัด และนาอิม บุญมาเลิศ, 2530 : 87-92 ; สมาน อิสมาแอล, 2543 : 27-28)

หลักการทั่วไปของกลุ่มชีอะฮฺ

กลุ่มแนวคิดชีอะฮฺนี้มีหลายกลุ่มแต่ทว่าทุกกลุ่มจะต้องมีหลักการเหล่านี้ด้วยคือ

1. ตำแหน่งอิหม่าม มิใช่หน้าที่ของประชาชนทั่วไป จะต้องเป็นผู้แต่งตั้ง หากแต่ทว่าเป็นหลักการประการหนึ่งของศาสนาอิสลามที่จะต้องศรัทธา โดยเป็นหน้าที่ของพระองค์อัลลอฮฺแต่เพียงผู้เดียวที่จะเป็นผู้แต่งตั้งผู้นำ (อิหม่าม) และท่านเราะฮูล เป็นผู้ประกาศให้ประชาชนทราบ โดยเปิดเผยดังที่พระองค์อัลลอฮฺได้ทรงประทานอายะฮฺที่ 67 สูเราะฮฺอัลมาอิดะฮฺ มาเพื่อให้ท่านเราะฮูล ﷺ ประกาศแต่งตั้งท่านอาลี อิบน์ อบีฏอลิบเป็นผู้นำสืบต่อจากท่าน

2. กลุ่มซื่อซุเชื่อมั่นว่า ท่านอาลีคือ เคาละลิพะฮุหรืออิหม่ามที่ท่านเราะฮูตได้ทรงแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนี้ ดังมีตัวบทปรากฏอยู่ในอัลกุรอาน และหะดีษของท่านเราะฮูตซึ่งได้กล่าวมาแล้วในข้อที่ 1 ซึ่งกลุ่มซื่อซุได้ตีความหมายไปตามความต้องการของตน ซึ่งไม่เป็นที่ยึด และไม่เป็นที่ยอมรับกันในบรรดานักปราชญ์ทางด้านนิติบัญญัติอิสลามและด้านหะดีษ ตลอดจนไม่สอดคล้องกับความหมายในทางภาษา ส่วนผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้นำต่อจากท่านอาลี คือ อัลหะสัน บุตรชายคนโตของท่านที่เกิดจากนางฟาติมะฮุ หลังจากอัลหะสันก็ได้แก่อัลหุเซน จากการสืบตำแหน่งผู้นำเช่นนี้จึงทำให้เกิดความคิดเกี่ยวกับการตั้งเสี้ยน โดยที่ผู้นำก่อนจะต้องสังเวยให้ลูกชายคนโตของตนเป็นผู้นำสืบต่อจากเขา

3. บรรดาผู้นำกลุ่มซื่อซุ มีความประเสริฐมากกว่าบรรดานุญย์ทั้งหลายในโลกนี้และโลกหน้า พวกเขาประเสริฐกว่ามลาอิกะฮุ ผู้ใกล้ชิดกับพระองค์อัลลอฮุ และบรรดาศาสดาที่ถูกส่งมาทั้งหลาย นอกจากท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ดังนั้นผู้ใดที่เป็นศัตรูกับผู้นำ หรือทำสงครามกับเขา เขาก็เป็นศัตรูของอัลลอฮุ นอกจากนี้เขาจะขอร้องโทษจากอัลลอฮุ และได้เสียชีวิตไปโดยมีความพอใจในผู้นำ

4. บรรดาผู้นำเป็นผู้บริสุทธิ์ ปราศจากความผิดพลาดใด ๆ (อิหมะฮุ) ไม่ว่าความคิดนั้นจะเป็นบาปใหญ่หรือบาปเล็ก

5. ซื่อซุ มิได้อยู่ในระดับเดียวกัน บางพวกอยู่ในสายกลางโดยยกย่องท่านอาลี อิบนุ อบีฏอลิบ เหนือกว่าบรรดาเศาะหาบะฮุของท่านเราะฮูตอื่น ๆ พวกเขากล่าวว่า ท่านนบีมุฮัมมัดมีเกียรติเหนือกว่าท่านอาลี เพียงตำแหน่งการเป็นนบีเท่านั้น ส่วนพวกหัวรุนแรงไม่เพียงแต่จะยกย่องท่านอาลีเหนือบรรดานุญย์ทั้งหลายแล้วแต่ยังได้กล่าวหาว่า ท่านอับบักกร อุมีร์ อุษมาน และบรรดาเศาะหาบะฮุของท่านเราะฮูตทั้งหมดตกศาสนา นอกจาก 4 ท่านคือ ท่านอัมมาร อิบนุ ยาสิร์, สัลมาน อัลฟาริซีย์ อูซัยร อัจญิฟารีย์ และมิกาด อิบนุ อัศวีด เพราะว่าพวกเขาไม่ได้ฝ่าฝืนคำสั่งของพระองค์อัลลอฮุ และเราะฮูตของพระองค์ในการแต่งตั้งเคาะลิฟะฮุทั้ง 3 แทนการแต่งตั้งอาลี และบรรดาวงศ์วานของท่านอาลีเป็นเคาะลิฟะฮุ

6. มุสลิมมิได้อยู่ในระดับเดียวกัน แต่มีมุสลิมธรรมดาและมุสลิมชั้นพิเศษ มุสลิมธรรมดาได้แก่ บรรดามุสลิมทั่วไป แต่มุสลิมชั้นพิเศษได้แก่มุสลิมซื่อซุ

แขนงต่าง ๆ ของกลุ่มชีอะฮ์

กลุ่มแนวคิดชีอะฮ์นี้แบ่งออกเป็นหลายกลุ่ม อันเนื่องจากมีแนวคิดบางประการที่ไม่ตรงกัน แต่มีแนวคิดที่ตรงกันก็คือในเรื่องของอะฮ์ลุลบัยตุ (ครอบครัวของท่านศาสดา) และการดำรงตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ ต้องเป็นท่านอาลีเท่านั้น รายชื่อแขนงต่าง ๆ ที่สำคัญมีดังนี้ (al-Ashari, 1990 : 1/66)

1. บะยานียะฮ์ (البينانية)
2. อัลญะนาหียะฮ์ (الجناحية)
3. อัลหะรียะฮ์ (الحربية)
4. อัลมุฆีรียะฮ์ (المغيرية)
5. อัลมันศูรียะฮ์ (المنصورية)
6. อัลคัฏอเบียฮ์ (الخطابية)
7. อัลมะอุมะรียะฮ์ (المعمرية)
8. อัลบะซิมียะฮ์ (البريغية)
9. อัลอะมีรียะฮ์ (العميرية)
10. อัลมุฟัฎลียะฮ์ (المفضلية)
11. กลุ่มที่แยกตนออกจากกลุ่มฆอลียะฮ์
12. กลุ่มที่แยกตนออกจากกลุ่มฆอลียะฮ์เช่นกัน
13. อัลชะรีอียะฮ์ (الشريعة)
14. อัลสะบียะฮ์ (السببية)
15. เป็นกลุ่มที่แยกออกจากกลุ่มฆอลียะฮ์เช่นกัน

2.2.6.2 อัลเคาะวาริจญ์ (الخوارج)

อัลเคาะวาริจญ์ คือกลุ่มแนวคิดอิสลามกลุ่มหนึ่งที่แยกตัวออกจากกลุ่มผู้สนับสนุนท่านอาลี อิบน์ อับีฏอลิบ ในครั้งสมรภูมิกิฟฟิน และมีอุดมการณ์คัดค้านกลุ่มชีอะฮ์อย่างรุนแรง เป็นกลุ่มที่มีความรู้สึกในลัทธินิยมอย่างมาก จึงมองผู้ที่ไม่ฝักใฝ่ต่อเคาะวาริจญ์ว่าเป็นผู้ที่มีจิตใจแข็งกระด้างเกิดขึ้นในสมัยการปกครองของเคาะลีฟะฮ์อาลี อิบน์ อับีฏอลิบ (al-Shahrastani, 1992 : 1/50)

สาเหตุในการเกิดกลุ่มเคาะวาริจญ์

กลุ่มแนวคิดนี้เกิดขึ้นจากสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างเคาะลีฟะฮ์อาลี อิบน์ อะบีฏอลิบ กับมูอาวีเยฮ์ อิบน์ อะบีสุฟยาน¹ เมื่อครั้งที่ทั้งสองทำสงครามต่อกันที่สมรภูมิคิฟฟิน (صفين) เพราะการที่เคาะลีฟะฮ์อาลี ยอมรับข้อเรียกร้องของมูอาวีเยฮ์ ที่ให้มีการตัดสินข้อขัดแย้งของทั้งสองด้วย อัลกุรอาน เป็นเหตุให้ทหารฝ่ายเคาะลีฟะฮ์อาลี กลุ่มหนึ่งคัดค้านพร้อมกับกล่าวว่า “การขอให้มีการตัดสินด้วยอัลกุรอานนั้นเป็นวิธีการที่ผิด และการยอมรับคำขอดังกล่าวนั้นก็จะต้องหมายถึง การสงฆ์ในเหตุผลที่ทำให้เราต้องทำสงคราม ทั้ง ๆ ที่การทำสงครามนั้นคือวิธีการตัดสิน ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะได้พิสูจน์ว่าตนเป็นฝ่ายที่ถูก ฉะนั้นจึงไม่มีการตัดสินใด ๆ นอกจากจะเป็นกรรมสิทธิ์แต่อัลลอฮ์แต่เพียงพระองค์เดียว” (al-Ash'ari, 1990 :) กลุ่มผู้ไม่เห็นด้วยกับท่านเคาะลีฟะฮ์อาลี ได้ขอให้ท่านอาลียอมรับว่าเป็นผู้ผิดที่ยอมรับคำขอและเป็นผู้ที่ละเมิดศาสนา เพราะการยอมรับนี้เท่ากับเป็นการละเมิดสิทธิอันเป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮ์แต่เพียงพระองค์เดียว

ในการนี้ท่านอาลีมิได้จําแนกต่อความเข้าใจของเคาะวาริจญ์แต่อย่างใด กลุ่มเคาะวาริจญ์จึงแยกตัวออกและอพยพออกจากเมืองกูฟะฮ์ ไปตั้งเป็นเอกเทศที่ตำบลหะรอรอ (حُرُورَاء) ซึ่งต่อมาเรียกว่า “หะรूरียะฮ์” (حُرُورِيَّة) และเรียกตัวเองว่า “อัลเคาะวาริจญ์” มีความหมายว่า “กลุ่มผู้ถอนตนออกเป็นอิสระ” เพราะพวกเขาได้ถอนตัวออกจากการปกครองของเคาะลีฟะฮ์อาลี

หลักการของกลุ่มเคาะวาริจญ์

1. ยอมรับการเป็นเคาะลีฟะฮ์ของท่านอับบัส อุมัยร และอุษมานในช่วงแรก แต่เมื่อท่านอุษมานเปลี่ยนแนวทางการปกครอง โดยการแต่งตั้งญาติผู้ใกล้ชิดให้มีอำนาจในการปกครอง จึงมีความเห็นว่าจําเป็นจะต้องปลดอุษมานออกจากการเป็นเคาะลีฟะฮ์
2. ยอมรับการเป็นเคาะลีฟะฮ์ของท่านอาลี อิบน์ อะบีฏอลิบ เฉพาะในช่วงก่อนที่จะมีการยอมรับในข้อเรียกร้องให้มีการตัดสินในสมรภูมิคิฟฟิน แต่เมื่อท่านอาลีกระทำความผิดโดยยอมรับข้อเสนอดังกล่าว เคาะวาริจญ์จึงมีความเห็นว่าท่านอาลีและผู้สนับสนุนคือกาฟิร (ผู้ที่ปฏิเสธการศรัทธา)

¹ มูอาวีเยฮ์ อิบน์ อะบีสุฟยาน เป็นเคาะหะบะฮ์คนหนึ่งที่มีบันทึกว่าให้กับท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ เขาได้รับการแต่งตั้งให้ไปปกครองเมืองจิริย โบรินจากเคาะลีฟะฮ์อุมัยร อิบน์ อัลค็อฏฏอบ เสียชีวิตในบิรเราะฮ์ศักราชที่ 60 (al-'Asqalani, 1995 : 6/120)

3. ตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์นั้น จะต้องได้มาโดยการเลือกตั้งอย่างเสรีของบรรดามุสลิม แม้ผลการเลือกตั้งจะได้แก่บุคคลชาวกูเรช หรือทาสชาวอbyssีเนียก็ตาม จะไม่มีสิทธิ์ถอนตัว แต่จะต้องให้ความสำคัญต่อหลักการทางศาสนาอย่างเคร่งครัด หากมีเช่นนั้นก็สมควรที่จะถูกปลดออกจากตำแหน่ง

4. การปฏิบัติหน้าที่ คือส่วนหนึ่งของการศรัทธา เพราะองค์ประกอบของการศรัทธาคือ การเชื่อมั่นและปฏิบัติ หากผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของอัลลอฮ์ ผู้นั้นจะถูกเรียกว่า “ผู้ปฏิเสธศรัทธา” (กาฟิร) พร้อมกับให้ถือว่า การฝ่าฝืนในทุกกระบวนการของเขาผู้นั้นเป็นบาปมหันต์ (อัลกะบาอिर)

5. จำเป็นต้องแยกตัวออกจากผู้นำ หรือผู้ปกครองที่ไม่มีความยุติธรรม และไม่ให้ความยุติธรรมในการปกครอง คำว่า ยุติธรรมนั้น ไม่สมควรจะนำมากล่าวแก่กลุ่มผู้ยึดถือลัทธิชีอะฮ์

กลุ่มลัทธิ อัลเคาะวาริจญ์ นี้ท่านเคาะลีฟะฮ์อุมัยยะฮ์ ได้เคยกวาดล้างมาแล้วในสมัยของท่าน หลายต่อหลายครั้งควบคู่ไปกับการทำสงครามกับบรรดาผู้สนับสนุนอาวียะฮ์ และกลุ่มพวกอับบาซียะฮ์ จนกลุ่มลัทธิเหล่านั้นเกือบจะสาบสูญไปในกลางศตวรรษที่สามแห่งฮิเราะฮ์ศักราช ที่ยังหลงเหลืออยู่ก็คงเป็นเพียงก๊อปปี้ ๆ ของลัทธิดังกล่าวเท่านั้น คือกลุ่มอิบาฎียะฮ์ ซึ่งจัดได้ว่าเป็นก๊กที่มีความรุนแรงน้อยที่สุด และมีอุดมการณ์ใกล้เคียงกับอิสลามมากที่สุด (มุณีร มุฮัมมัด และนาอิม นูญมา เลิศ, 2530 : 29-31)

แขนงต่าง ๆ ของกลุ่มเคาะวาริจญ์

กลุ่มเคาะวาริจญ์แบ่งออกเป็นหลายกลุ่ม ที่สำคัญมีดังนี้

1. อัลมุฮักกิมะฮ์ (المحكمة)
2. อัลอะซารีเกาะฮ์ (الأزارقة)
3. อัลนัจดะฮ์ (النجدة)
4. อัลอะญารีคะฮ์ (الأجاردة)
5. อัลศุฟรีย์ยะฮ์ (الصفرية)
6. อัลอิบาฎียะฮ์ (الإباضية)
7. อัลเศาะฟารียะฮ์ (الصفارية)
8. อัลอะญารีคะฮ์ (الأجاردة)
9. อัลคอซิมียะฮ์ (الخاصمية)

10. อัซซะอูบียะฮฺ (الشعبية)
11. อัลหัมซียะฮฺ (الحمسية)
12. อัลกอลฟียะฮฺ (الخلفية)
13. อัลมะอฺลูมียะฮฺ (المعلومية)
14. อัลมััจญฺฮูลียะฮฺ (المجهولية)
15. อัลศิลตียะฮฺ (الصلتية)
16. อัซซัยบียะฮฺ (الشيبيّة)
17. อัซซัมรอเกียะฮฺ (الشمريّة)
18. อัศอะอฺละบะฮฺ (الثعلبية)
 - 18.1 อัรรอซีฟียะฮฺ (الراشيفية)
 - 18.2 อัลมุกัรรอมียะฮฺ (المكرمية)
 - 18.3 อัซซัยบานียะฮฺ (الشييبانية)
 - 18.4 อัลอัคนีตียะฮฺ (الأحنسية)
 - 18.5 อัลมะอฺบะดียะฮฺ (المعبديّة)
 - 18.6 อัลอิบรอฮีมียะฮฺ (الإبراهيمية)
19. อัลวาเกียะฮฺ (الواقفة)

2.2.6.3 อัตมุรญูอะฮฺ (المرجئة)

อัตมุรญูอะฮฺ เป็นกลุ่มทางความคิดอิสลามกลุ่มหนึ่งที่ยอมรับว่าการปฏิบัตินั้นไม่มีผลต่อการศรัทธาหลังจากที่ได้มีการตั้งเจตนารมณ์แล้ว (al-Ash'ari, 1969 : 1/213) ซึ่งเกิดขึ้นในสมัยการปกครองของท่านอาลี อิบนุ อับีฏอลิบ เป็นกลุ่มที่แยกตนเองออกจากการตัดสินข้อขัดแย้งกันระหว่างที่อาลี อิบนุ อับีฏอลิบ กับมุอาวิยะฮฺ อิบนุ อับีสุฟยาน เพราะมีความเห็นว่ามนุษย์ไม่สามารถแยกแยะความผิดถูกระหว่างมนุษย์ด้วยกันได้นอกจากอัลลอฮฺ ﷻ (al-Shahrastani, 1992 : 1/60) และเชื่อว่าการกระทำทุกอย่างของมนุษย์ถูกกำหนดมาาก่อนแล้ว โดยพระเจ้าเป็นเจ้า และมนุษย์นั้นไม่มีเสรีภาพในการตั้งเจตนารมณ์ และในการกระทำใด ๆ นั้น มนุษย์เป็นเพียงเครื่องมือที่อยู่ในพระหัตถ์ของผู้ทรงอำนาจ

ผู้บังคับให้เขาทำตามที่พระองค์ทรงกำหนดไว้ให้แล้ว ฉะนั้นการเคลื่อนไหวของมนุษย์จึงเสมือนวัตถุที่ไร้เจตนาธรรมณ์ (al-Shahrastani, 1992 : 1/72 ; ‘Ajjaj, 1990 : 30 ; อิมรอน มะลูลีม, 2534 : 46 ; มุซา แสงสว่าง, ม.ป.ป. : 7-8)

สาเหตุในการเกิดกลุ่มอัลมูรญิอะฮ์

จากการสู้รบกันระหว่างท่านอาลี อิบน์ อบีฏอลิบ กับท่านมูอาวิยะฮ์ อิบน์ อับดุลฟายซ กงทหารของท่านอาลี อิบน์ อบีฏอลิบ บางส่วนก็แยกตัวออกเป็นอิสระเพราะไม่เห็นด้วยกับการที่ท่านอาลี ยอมรับข้อเสนอของมูอาวิยะฮ์ที่ขอให้มีการตัดสินความขัดแย้งของทั้งสองด้วยอัลกุรอาน จึงเป็นมูลเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดความแตกแยกครั้งยิ่งใหญ่ขึ้นในกลุ่มมุสลิม จนเกิดเป็นกลุ่มต่าง ๆ ที่ไม่เคยปรากฏในสมัยของท่านเราะฮ์ลุล ๕ อาทิเช่น กลุ่มเคาะวาริจญ์ กลุ่มชีอะฮ์ กลุ่มเคาะวาริจญ์สมมติว่าท่านอาลี อิบน์ อบีฏอลิบ และพวกเป็นผู้ที่ปฏิเสธศรัทธาเพราะยอมรับข้อเสนอให้มีการตัดสินอันเป็นคุณลักษณะเฉพาะของพระองค์อัลลอฮ์ ชีอะฮ์เห็นว่าบรรดาคุละฟาอ์รอชิดุน ทุกท่านตลอดจนผู้ที่ให้การสนับสนุนท่านเหล่านั้นเป็นกาฟิร ส่วนบรรดาผู้ที่ฝักใฝ่มูอาวิยะฮ์ ก็ถือว่าไม่มีผู้ใดเป็นมุสลิมที่แท้จริง นอกจากชาวมูอาวิยะฮ์และผู้ที่ยกย่องการปกครองของมูอาวิยะฮ์

จากการแตกแยกดังกล่าวนี้ทำให้เสาะหาอะฮ์ลกลุ่มหนึ่งไม่เห็นด้วยกับการแตกแยกนี้ จึงตั้งตนเป็นอิสระยึดถือแนวการปฏิบัติสายกลางเพื่อเป้าหมายในการขจัดความแตกแยก ตั้งตนไม่ฝักใฝ่ต่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด และไม่เสนอตัวเองเข้าไปมีส่วนในการตัดสินข้อขัดแย้งนั้นเพื่อหาข้อยุติ เสาะหาอะฮ์ลกลุ่มนี้ยึดถืออุดมการณ์ในการมอบอำนาจการตัดสินความถูกต้อง (อำนาจตุลาการ) ให้เป็นสิทธิแต่อัลลอฮ์แต่เพียงพระองค์เดียว และเรียกกลุ่มของตนเองว่า “อัลมูรญิอะฮ์” (มุญิร มุฮำหมัด และนาอิม บุนญมาเลีย, 2530 : 31)

หลักการของกลุ่มอัลมูรญิอะฮ์

หลักการของกลุ่มอัลมูรญิอะฮ์ โดยหลักคือ การยอมรับการเป็นมุสลิมของบุคคลที่กระทำความผิด โดยไม่คำนึงถึงความผิดที่พวกเขากระทำ หรือแม้แต่การละเมิดบทบัญญัติของอัลลอฮ์ของพวกเขา トラบใดที่พวกเขายังคงให้การศรัทธาต่ออัลลอฮ์และเราะฮ์ลุล เพราะกลุ่มนี้ถือว่ามนุษย์ไม่มีสิทธิพิจารณาความถูกต้องของมนุษย์ด้วยกัน เพราะการพิจารณาตัวบุคคลนั้นเป็นสิทธิของอัลลอฮ์แต่เพียงพระองค์เดียว และมนุษย์ก็ไม่มีหลักเกณฑ์ในการชี้ขาดนี้ด้วย จากความเห็นของกลุ่มอัลมูรญิอะฮ์ข้างต้น

ทำให้เราเข้าใจว่า มนุษย์ทุกคนจะไม่สามารถตำหนิผู้อื่นได้ว่าเป็นผู้ละเมิดขอบเขตบัญญัติอิสลาม แม้จะมีหลักฐานยืนยันปรากฏชัดก็ตาม ด้วยเหตุนี้จะขอนำหลักการของกลุ่มอัลมูรฎิอะฮฺมากล่าวดังต่อไปนี้

1. การศรัทธาถือการเชื่อมั่นด้วยจิตใจ ส่วนการกระทำนั้นมิได้มีความสัมพันธ์แต่อย่างใดกับการศรัทธาและมีได้เป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อมั่น กลับจะไม่มีผลแต่อย่างใดต่อกันและกันอีกด้วย (Abu Ya'la, 1990 : 161, al-Ash'ari, 1990 : 213-214) บรรดาผู้ที่อ้างตนว่าเป็นผู้เลื่อมใสกลุ่มอัลมูรฎิอะฮฺจะกล่าวว่า “การฝ่าฝืนบทบัญญัติอิสลามหรือการกระทำในสิ่งที่อิสลามปรามไว้ นั้นจะไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายแต่อย่างใดแก่ความศรัทธาของบุคคลเช่นเดียวกับการกัฎิที่ไมเกิดประโยชน์แก่ผู้ปฏิเสธการศรัทธา

2. ผู้ที่เลื่อมใสในกลุ่มมูรฎิอะฮฺบางกลุ่มกล่าวว่า “การศรัทธาในอิสลามนั้น คือ การเชื่อมั่นด้วยจิตใจ แม้ผู้ที่ศรัทธาจะเปิดเผยด้วยการกระทำที่แสดงให้เห็นถึงการปฏิเสธอิสลาม หรือแสดงการกราบไหว้รูปเจี๊วด หรือให้การเชื่อถือศาสนาบูดาฮฺ และคริสต์หรืออื่น ๆ ก็ตาม เมื่อผู้นั้นเสียชีวิตก็ให้ถือว่าผู้นั้นได้เสียชีวิตในสภาพที่เป็นผู้ศรัทธา (al-Ash'ari, 1990 : 331 ; al-Yamani, 1414 : 283)

แขนงต่าง ๆ ของกลุ่มอัลมูรฎิอะฮฺ

กลุ่มแนวคิดอัลมูรฎิอะฮฺนี้แบ่งออกเป็นหลายกลุ่ม ที่สำคัญ ดังนี้ (al-Ash'ari, 1990 :)

1. อัลญะฮฺมียะฮฺ (الجهمية)
2. อัลคัรรามียะฮฺ (الكرامية)
3. อัลมะรียะฮฺ (المريسية)
4. อัลกัลลาบียะฮฺ (الكلاية)
5. อัลฆิลานียะฮฺ (الغيلانية)
6. อัลนัจญารียะฮฺ (النحارية)
7. อัลอิลาฮามียะฮฺ (الإلهامية)
8. อัลมะกอตติยะฮฺ (المقاتلية)
9. อัลยูนีซียะฮฺ (اليونيسية)
10. อัลญะฮฺดียะฮฺ (الجدية)
11. อัลชะบียียะฮฺ (الشيبيية)
12. อัลศอลิฮียะฮฺ (الصالحية)

13. อัยเขบานียะฮฺ	(الثوبانية)
14. อัลหัชวียะฮฺ	(الحشوية)
15. อัลมะฮาระอะญียะฮฺ	(المهارجية)
16. อัลลุกฎียะฮฺ	(اللقطية)
17. อัลสุฟีฏออียะฮฺ	(السوفطائية)
18. อัลซัหมรียะฮฺ	(الشمرية)

2.2.6.4 อัลญะบาริยะฮฺ (الجبرية)

อัลญะบาริยะฮฺ เป็นกลุ่มแนวคิดทางปรัชญา ซึ่งคำว่า อัลญะบาริยะฮฺ มาจากรากศัพท์ของ ภาษาอาหรับอัลญับรฺ ทางภาษาศาสตร์หมายถึง การตกอยู่ในภาวะจำเป็น โดยปราศจากอิสรภาพในการ ตัดสินใจ และศัพท์คำนี้ได้ถูกนำมาใช้โดยให้ความหมายเฉพาะว่าเป็นการมอบหมายการงานของมนุษย์ ทุกประการให้เป็นไปตามคำบัญชาและการกำหนดของอัลลอฮฺ แต่เพียงพระองค์เดียวโดยมนุษย์ไม่มี อิสระในการเลือก มนุษย์จึงเปรียบเสมือนหุ่นที่ถูกเชิดซึ่งจะเคลื่อนไหวไปตามความต้องการของผู้เชิด (al-Shahrastani, 1992 : 1/32 ; มูซา แสงสว่าง, ม.ป.ป. : 7-8)

สาเหตุในการเกิดกลุ่มอัลญะบาริยะฮฺ

ส่วนสาเหตุของการเกิดกลุ่มอัลญะบาริยะฮฺนั้น กลุ่มนี้มีได้เกิดขึ้นจากชนชาติอาหรับ หากแต่เป็นความคิดที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากชนชาติอิวั โดยการนำมาของ อัลญะฮุดฺ อิบน์ คิรซัม¹ ซึ่ง สืบทอดมาจาก อัลญะฮุม อิบน์ ศอฟวาน² ความคิดนี้ได้แพร่หลายอย่างกว้างขวางในราชวงศ์อุมายยะฮฺ ในยุคแรก จนได้กลายเป็นกลุ่มแนวความคิดหนึ่งไปในที่สุด (มุนีร์ มุฮำหมัด และนาอีม นูญมาเลีย, 2530 : 33)

¹ อัลญะฮุดฺ อิบน์ คิรซัม เป็นชาวฮิรอน (حرون) เป็นทาสของสุรียุด อิบน์ มอฟละฮฺ ไม่ปรากฏหลักฐานที่บันทึกถึง การเกิดและการตายของเขาที่ แน่ชัด (al-Tamimi, 1997 : 140)

² อัลญะฮุม อิบน์ ศอฟวาน เป็นบุคคลแรกที่มีแนวคิดในเรื่องของมนุษย์ไม่มีเสรีภาพในการคิดและปฏิบัติ เป็นชาวญะฮฺ ถูกฆ่าตายในสงคราม ในปีฮิจาเราะฮฺศักราช 128 (al-Tamimi, 1997 : 79-80)

หลักการของกลุ่มอัลญะบาริยะฮฺ

1. มนุษย์ทุกคนถูกบังคับให้ปฏิบัติทุกสิ่งโดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ การดำเนินชีวิตของมนุษย์ถูกกำหนดให้เป็นไปตามการกำหนดสถานะของอัลลอฮฺ โดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ สภาพของมนุษย์ในโลกนี้ไม่ต่างอะไรกับวัตถุที่ไร้วิญญาณ

2. ไม่ยอมรับคุณลักษณะ *อัลมะอานีย์*¹ สำหรับอัลลอฮฺ เพราะจะทำให้อัลลอฮฺมีลักษณะที่คล้ายกับมนุษย์ ซึ่งเป็นไปไม่ได้ ฉะนั้น กลุ่มอัลญะบาริยะฮฺ จึงปฏิเสธคุณลักษณะดังกล่าว และอธิบายโครงการอัลกุรอานที่ระบุเกี่ยวกับคุณลักษณะ *อัลมะอานีย์* ให้มีความหมายเป็นอย่างอื่นไป

3. อัลกุรอาน คือสิ่งที่ถูกสร้าง ที่พระองค์อัลลอฮฺทรงสร้างขึ้น มิใช่เป็นคำคำรัสของพระองค์ เพราะกลุ่มญะบาริยะฮฺ ปฏิเสธลักษณะของการพูดและตรัสของพระองค์อันเป็นคุณลักษณะอัลมะอานีย์

4. ความรู้ คือ รู้ด้วยสติปัญญา ความศรัทธาคือส่วนหนึ่งของความรู้

5. นรกและสวรรค์นั้นย่อมมีการสูญสลาย หลังจากที่ชาวสวรรค์ได้รับความสุข

6. ปฏิเสธลักษณะการเห็นอัลลอฮฺ เพราะเป็นคุณลักษณะที่คล้ายกับมนุษย์

จากหลักการดังกล่าวนี้ได้ทำให้บรรดานักวิชาการศาสนามากมายคัดค้านและตอบโต้ความเข้าใจที่ผิดและปราศจากหลักการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักความเข้าใจที่ผิดทั้งสองประการดังนี้ คือ

(1) เรื่องที่เกี่ยวกับการคอบอยู่ในสถานะถูกบังคับของมนุษย์ ที่อัลลอฮฺทรงกำหนดให้เดินไปตามวิถีทางที่พระองค์ทรงวางไว้ เพราะการเข้าใจดังกล่าวนี้จะทำให้มนุษย์ต้องละทิ้งความพยายามในการทำงาน และจะมอบกิจการทุกประการให้แก่อัลลอฮฺ ไม่ว่าจะเป็นความดีที่ตนได้รับหรือความชั่ว และเชื่อว่าตนเองไม่มีสิทธิ์ชวนชวนพยายามเพื่อให้ได้มาซึ่งชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี

(2) การตีความหมายโครงการที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮฺผิดไปจากความมุ่งหมายของอัลกุรอาน ซึ่งเท่ากับเป็นการตีความที่บิดเบือน และเป็นการสำคัญผิดในความหมายของอัลกุรอาน

บรรดานักวิชาการอิสลาม ลงความเห็นว่า กลุ่มอัลญะบาริยะฮฺนี้มีใช่เป็นมุสลิม เพราะการบิดเบือนความหมายของอัลกุรอานในบางตอนนั้นเท่ากับเป็นการปฏิเสธบางส่วนและศรัทธาต่ออีกบางส่วนของอัลกุรอาน บุคคลประเภทนี้จะไม่ถูกเรียกว่ามุสลิม (มุนีร์ มุฮำหมัด และนาอีม นูญมาเตศ, 2530 : 33-34)

¹ คุณลักษณะอัลมะอานีย์ หมายถึง คุณลักษณะที่มีความหมายที่แท้จริงและเหมาะสมกับพระองค์อัลลอฮฺ ซึ่งมีอยู่เจ็ดคุณลักษณะ คือ 1. อัลกุรอาน (อัลลอฮฺทรงมีอาณูภาพ) 2. อัลอิรอะดะฮฺ (อัลลอฮฺทรงมีเจตนา) 3. อัลอิลมฺ (อัลลอฮฺทรงรอบรู้) 4. อัลหะยาฮฺ (อัลลอฮฺทรงมีชีวิต) 5. อัลตัมมุด (อัลลอฮฺทรงได้คืน) 6. อัลบะศ็อร (อัลลอฮฺทรงเห็น) 7. อัลอะลามา (อัลลอฮฺทรงพระคัม)

2.2.6.5 อัลเกาะคารียะฮฺ (العقيدة)

กลุ่มอัลเกาะคารียะฮฺ เป็นกลุ่มความคิดอิสลามกลุ่มหนึ่งของพวกอัลมัวัตะชะฮิดะฮฺ มีแนวคิดที่ว่ามนุษย์เป็นผู้ที่มีความสามารถอย่างสมบูรณ์ในการกระทำทุกสิ่งทุกอย่างได้อย่างเสรี มนุษย์ทำดีทุกอย่างด้วยความต้องการและความสามารถของตัวเอง เพราะฉะนั้น การกิน การดื่ม การภักดี การทรยศ หรือการกระทำทุกอย่างมาจากมนุษย์ ในทำนองเดียวกันการทำความชั่วของมนุษย์ก็ด้วยความต้องการและความสามารถของตนเองโดยที่อัลลอฮฺไม่มีส่วนในการกระทำดังกล่าว (‘Ajjaj, 1990 : 31 ; al-Mahdili, 1993 : 112 ; มุซา แสงสว่าง, ม.ป.ป. : 8) ผู้ที่เสนอแนวคิดนี้คือ มะอูบัค อัลญุฮันนีฮฺ¹ ซึ่งเขาได้รับความคิดนี้จากคริสเตียนผู้หนึ่งที่เข้ารับอิสลาม (al-Tamimi, 1997 : 64)

สาเหตุในการเกิดกลุ่มอัลเกาะคารียะฮฺ

ในอดีตกาล ประเทศอิรักเป็นประเทศที่นับว่าเป็นศูนย์กลางรวมของบรรดาชนชาติที่ยึดถือศาสนาต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแคว้นบัศเราะฮฺ ซึ่งเป็นศูนย์กลางรวมทางความคิดและปรัชญาทางศาสนามากมาย มะอูบัค อิบน์ คอลิด อัลยาฮามียฺ (ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่มีมักจะนั่งร่วมสนทนากับ ท่านหะสัน อัลบัศรีฮฺเสมอ) ได้กล่าวว่าคนเคยได้ยืมชาวเมืองกล่าวให้เหตุผลการกระทำความชั่วของบุคคลว่ามันเกิดขึ้นเพราะการกำหนดสถานะของอัลลอฮฺ แล้วคนก็ได้ตัดค้านว่าหากความจริงคือ สิ่งที่ท่านเห็นเข้าใจแล้ว ก็เท่ากับว่าพวกท่านได้ปฏิเสธ ลักษณะความต้องการที่ทำให้มนุษย์มีสิทธิ์เลือกวิถีทางดำเนินชีวิต มนุษย์จึงไม่ต่างอะไรกับสิ่งที่ไร้วิญญาณ “ไม่มีการกำหนดสถานะเกิดขึ้นก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์”

หลักการของกลุ่มอัลเกาะคารียะฮฺ

1. การกำหนดสถานะของอัลลอฮฺนั้นมีใช้หมายถึงความรอบรู้ของพระองค์
2. ความสามารถของมนุษย์คือ สิทธิโดยเสรีที่มนุษย์จะมีความปรารถนาในทุกสิ่ง โดยที่พระองค์จะไม่ทรงมีส่วนในการกำหนด และไม่ทรงรู้ถึงความต้องการของมนุษย์ ด้วยเหตุว่าพระองค์อัลลอฮฺจะไม่ทรงรู้เหตุการณ์ใดเว้นแต่เหตุการณ์นั้น ๆ จะเกิดขึ้น (พระองค์มิทรงรูล่วงหน้า)
3. อัลกุรอาน คือเป็นคำตรัสของอัลลอฮฺ และถือว่คำตรัสเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น
4. ปฏิเสธคุณลักษณะ อัลมาอานีฮฺของอัลลอฮฺ

¹ มะอูบัค อัลญุฮันนีฮฺ เป็นชาวบัศเราะฮฺ เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 90 (al-Dhahabi, 1402 : 4/187)